

FOR 40 ÅR SIDEN:

Hva ventet vi - og hva fryktet vi?

Av Trygve Engen

Under «Solkors-serien» for ca. 4 år siden ble en del av intervjuobjektene spurt om de ikke tenkte på at det måtte komme et oppgjør etter det som hadde hendt? At det som skjedde da, måtte dra noe etter seg? Etter min mening ble det ikke levert noe fullgodt svar, kanskje p.g.a. knapp tid.

Det er klart at slike spørsmål må få forskjellig svar avhengig av hvilken utviklingsfase de refererer seg til. Problemene i tida juni 1940 til juni 1941 var helt andre enn de som seinere meldte seg. England stod da alene mot tremaktpaktens land, Sovjet var bunnet til Tyskland ved en ikke-angrepspakt, og i USA drev Roosevelt valgkamp på løftet om å holde landet utenfor krigen. Så lenge stillingen var slik, er det vanskelig å tenke seg at noen for alvor kunne tru på britisk militær seier. Og en måtte rekne med at samarbeidet mellom fastlandsmaktene kunne utvikle seg videre med sikte på en gang for alle å slå ned Britannias

makt. Men en måtte også rekne med som en mulighet at det ville bli inngått en kompromissfred England-Tyskland.

Under disse auspisier måtte da det nasjonale Norge forberede seg på en kamp på minst to fronter: Mot kommunismen, som sikkert ville sette hardt inn på å vinne fotfeste i de nordiske land, og på den annen side Jøssing-Norge, den nasjonalt ubevisste masse, som under ledelse av et overveiende konservativt borgerskap, nok ville sette like hardt inn på å vinne maktposisjoner under tysk vern. Husk de mange «regjeringslister» under riksrådsforhandlingene, og den sterke oppslutning om det tyske handelskammer! I denne situasjon gikk Quislings politikk som kjent ut på

«å bygge opp en ny norsk hær, overta vaktholdet av de norske havner, og til slutt skape et fullstendig fritt Norge». (Gobbels Dagbok 14/2 1942, sit. e.P. Harsem.)

Den tallmessig forholdsvis beskjedne gruppe som bevisst gikk inn for denne linje, måtte i en slik situasjon risikere å bli overrent av de nevnte to unasjonale gruppene, som jo hver for seg gjorde alt de kunne for å undergrave den vilje til nasjonal selvhevdelse som bl.a. Quisling og Gudbrand Lunde sto for. Den økende tilslutning til NS ga imidlertid håp, likeså den omstendighet at begge våre naboland i øst på det tidspunkt hadde sterke og bevisste nasjonale bevegelse.

Men alle slike bekymringer viste seg jo å være helt unyttige. Hitler slo til før Stalin klarte å dolke ham i ryggen, og vårt finske nabofolk sto da som alltid før på vakt for Norden. Det viste seg også, at vår «demokratiske» eksilregjering i London gjorde felles sak med det mest effektive tyranni i verdens historie. Dermed var vi oppe i en helt ny situasjon, og våre tanker om ettertida måtte ta nye veier. Håpet (Forts. side 9)

Et spørsmål om Elverumsfullmakten

I «NATIONEN»S DEBATTSPALTE STILTE Per Torhaug den 16. mars i år, noen spørsmål i forbindelse med «Elverumsfullmakten»:

I disse dager tales det igjen høyt og tydelig om Elverumsfullmakten og dens store betydning for folk og fedreland.

Men i et radioforedrag for mange, mange år siden sa professor Frede Castberg, vår fremste statsrettslærde den gangen,

at denne fullmakten fra Elverum var helt nødvendig. Hvorfor? – Jo, fordi regjeringen allerede satt med en slik fullmakt i de ekstraordinære fullmaktslover i Grunnloven.

Regjeringen kunne ha holdt seg til dem, sa han. Og stått på trygg, forfatningsmessig grunn.

Har profossorens syn noen gang vært framme i det offentlige ordskiftet?

Så over til noe helt annet.

Det snakkes om tysk overlegenhet i april- og maidagene 1940, men ifølge general Ruge var det bare 10 000 lettvæpnede tyske hærmenn mot mellom 40–50 000 norske forsvarere. Vi var altså fire-fem ganger så mange.

Disse tallene står det ikke noe om i norske skolebøker.

Hvorfor ikke?

John Sand svarer:

I Nationens debattspalte 16. ds. stiller Per Torhaug noen spørsmål om «Elverumsfullmakten». I den forbindelse vil jeg be om spalteplass for en kort redegjørelse.

Herr Torhaug har rett i at professor Castberg var sterkt opptatt av at det ikke ble vedtatt noen ekstraordinær fullmakt under det Stortinget som ble

satt på Elverum om kvelden den 9. april 1940. I 1961 ga dr. Castberg på Universitetsforlaget ut en bok: «Juridiske strids-spørsmål i Norges politiske historie». S. 57/58 i boken skriver dr. Castberg: «Nå kan man etter min mening ikke si at Elverumsfullmakten ble vedtatt av Stortinget. Det faktiske forhold er at den beslutning som ble

foreslått av Stortingets president, overhodet ikke ble satt under votering. Møtet ble hevet før det var stemt over forslaget.» (Min uth.) Dette er helt overensstemmende med det en av møtedeltakerne på Elverum, stortingsmann Ingvald Førre, opplyste i Andøya Avis 14/8 1959: «Jeg uttalte at på grunnlag (Forts. side 9)

MALURT I MINNENES BEGER

Det er mangt som bør minnes både før, under og etter et førtiårsjubileum. «Dagbladet» mintes da også et dikt av Gunnar Reiss-Andersen, den 10.4.85.

Diktet ble, ifølge «Dagbladet», publisert i Londonregjeringens avis, «Norsk Tidend» den 11.4. 1945, og lyder som følger:

*«Deutschland, Deutschland über alles – !
Som en bølge, rå og salt
bruste det – . Nå hvisker Ekko
mens det mørkner og blir kallt
i germanerbørger: Dödsland –
Dödsland, Dödsland –*

*Nu står döden selv og stirrer
utover et drömt domene:
verden, – drömt för ham alene.
Döden står der trett og stirrer.
Han, hvem ingenting forvirrer,
ser på Tyskland uten glede,
uten sorg, men full av lede.*

*Döden gjesper, Örnereide –
ja, javisst – ,
Döden gaper, mett og trist.
Mett og trett og full av lede
gaper döden ugenert
som om ingen var tilstede.»*

Ja, det var manges død å glede seg over, så en forstår dikteren og «Norsk Tidends» fryd. Den ene tyske by etter den andre ble pulverisert. Dresden var ikke mer, og med den så mange døde at ingen vet antallet. Den 22. mars 1945, ikke mange dagene før de allierte inntok ruinerne, utslettet 239 engelske Lancaster bombefly den gamle middelalderbyen Hildesheim. Når jeg kjenner detaljene skyldes dette at Hermann Meyer-Hartmann, redaktøren av «Hildesheimer Zeitung», utga en bok i forbindelse med minnedagen. Den forteller at det etter at bombene hadde falt ble sluppet 326540 2kilos stavbrannbomber over det som enda sto igjen av byen, og om skjebnen til dem som overlevet bombene.

Dagen ble minnet den 22.3. 1985 i den fullsatte, gjennoppbygde St. Andreaskirken. Den engelske ambassadør i Bundesrepublikken var tilstede, og talte om at nu må en forsoning finne sted.

Men Londonregjeringen kunne jo også glede seg over at den sovjetrussiske allierte hadde satt igang den store sluttoffensiven. Kjente Reiss-Andersen til den spesielle form for død som denne førte med seg i sine blodspor?

Det tyske ukemagasinet «Bunte» har i en lengere artikkelserie befatet seg med det siste krigsåret. I nr. 15 behandles Østfronten etter at sovjetrussene satte inn det avgjørende angrepet. Jeg siterer fra denne artikkelen:

«... Til tross for den enorme overmakten gikk det hundre dager før slaget om Berlin ble innledet. De tyske forsvarerne satte seg til motverge mot den Røde Arme med et mot som bare fortvilelsen satte den i stand til. De tyske enhetene, brokete skarer av soldater fra hæren, luftvåpnet og marinen, menn fra Arbeids-tjenesten og 15-årige gutter fra «Hitler-Jugend» kjempet med en dødsforakt og forbitrelse som aldri før under denne krigen.

For hver gang de gikk til motangrep og gjenerobret en landsby eller mindre by mellom Wisla og Oder møtte det samme forferdende, grusomme syn dem: Kvinner og jenter i alle aldre var voldtatt og lemlestet og naglet nakne til dørene. Gamle og barn var drept. Ofte var de tyske soldaters sluttkamp i øst i ordets egentlige forstand et forsvaret av deres egne koner og barn...

Ja, døden hadde det travelt, kanskje den ikke selv engang (Forts. side 9)

Modig kvinne tar opp sak om statsborgerskap for de tyskgitte kvinner, og barna

Synnøve Fjellbakk Taflø er ansatt i Utenriksdepartementet og har arbeidet ved den norske ambassaden i Berlin.

Hun fattet her interesse for skjebnen som rammet norske kvinner som giftet seg med tyskere under okkupasjonen.

I en kronikk i «Bergens tidende» mandag den 22. april understreker hun ytterligere rettssviket i 1945, der hun kommer frem med et kapittel under frigjøringen som er lite kjent.

Etter den norske statsborgerloven av 1888 ble en gift kvinne betraktet som et vedheng til sin mann. Var mannen utenlandsk statsborger eller statsløs, mistet kvinnen sitt norske statsborgerskap ved giftemålet. Dette var i pakt med statsborgerskapslovgivningen i sammenlignbare land og intet særnorsk fenomen.

Tidlig i 1920-årene kom spørsmålet om den gifte kvinnes statsborgerrett i fokus, særlig etter at USA i 1922 vedtok en ny statsborgerlov som bygde på nye prinsipper på dette punkt, nemlig den gifte kvinnes rett til sitt selvstendige statsborgerskap. Norske Kvinners Nasjonalråd hadde arbeidet for en lovendring også i Norge og ved lov av 8. august 1924 ble reglene om gifte kvinners statsborgerrett vesentlig forbedret idet norske kvinner ikke lenger kunne gjøres til utlendinger eller statsløse i sitt eget land. Lovens § 8 lød:

«Norsk statsborgerrett tapes av den som blir statsborger i et annet land. Bor han i riket, inntrer tapet først når han flytter ut av riket.»

Norske kvinner som hadde inngått ekteskap med utlending før 1.1. 1925 kunne søke om gjenerverv av sitt norske statsborgerskap. Inntil Grunnloven ble endret i 1935 kunne imidlertid ingen med dobbelt statsborgerskap utøve stemmerett i Norge.

Etter frigjøringen i 1945 fikk de norske kvinneorganisasjonene oppleve at den seieren som ble vunnet i 1924 ikke var så grunnfestet som de hadde trodd. Den 17. august 1945 utstedte samlingsregjeringen en provisorisk anordning om «tillegg til statsborgerlovgivningen». § 2 i denne forordningen lød:

Den som i det tidsrom som er nevnt i § 1 har ervervet statsborgerrett i fiendtlig stat, taper sin norske statsborgerrett uten hensyn til bestemmelsen i statsborgerlovens § 8 annet punktum».

Bestemmelsen tok sikte på å danne hjemmel for utvisning av norske kvinner som hadde giftet seg med tyske borgere og der ved automatisk ervervet tysk

statsborgerskap.

Om en i første omgang ser bort fra paragrafens materielle innhold, slår det en at statsborgerlovgivning vel ikke hører til de områder som kan reguleres ved prov. anordning (Told, Næringsveier, Politi). Det gjør ikke saken bedre at paragrafen etter sin ordlyd stred mot dagjeldende statsborgerlovs § 8 og dermed ble rammet av grunnlovsbudet om at provisoriske anordninger ikke må stride mot «de av Stortinget givne love».

Norske Kvinners Nasjonalråd reagerte betimelig og sendte i desember 1945 et brev til regjeringen. I brevet gjorde Nasjonalrådet rede for en rekke betenkeligheter såvel av juridisk som etisk art.

Henvendelsen sluttet slik:

«Norske Kvinners Nasjonalråd er oppmerksom på de vanskelige forhold som krigen har skapt på det område det her gjelder. Men for å unngå urettferdighet finner vi å måtte kreve opprettholdt det standpunkt som kvinner hele verden over i årtier har kjempet for og som vi delvis har vunnet fram til, nemlig at ekteskap ikke tillegges betydning for statsborgerrettsforholdet. Vi tillater oss i ærbødighet å henstille til Regjeringen å sørge for at den rettsstilling vi hadde på dette punkt etter loven av 1924 helt ut blir opprettholdt.»

Kvinneorganisasjonene vant imidlertid ikke frem med sitt syn.

Gammel urett kan neppe gjøres god igjen, men det gir iallfall ingen ære å fortsette uretten inntil det siste offer er død og borte. Opphev særbebyggelsen og gi utenlandsboende norske tyskgitte kvinner mulighet til å få tilbake det statsborgerskapet som ble tatt fra dem på en så skammelig måte!

AVERTER I

FOLK og LAND

ET OPPROP

Titusener av nordmenn bærer idag, 40 år etter okkupasjonen, landssvikerstempelen. Det rammer ikke bare dem, men også deres barn og barnebarn, – og «slekters gang».

Fra en leser, som har stått utenfor oppgjøret, har vi fått tilsendt dette forslag, – som vi så absolutt støtter:

Det er 40 år siden det såkalte landssvikeroppgjøret ble satt igang med dødsstraff, lange fengselstraffer, konfiskasjon og mobbing.

Det er en mørk flekk i vår historie.

La oss forsøke å gjøre noe godt. La oss i første omgang få bort dette landssvikbegrepet som «drap» mange, temmelig uskyldige mennesker.

I rettferdighetens navn.

Norge fra nord til sør, 1985.

Oppgaven måtte bli å samle

underskrifter, f.eks. i en kommune i hvert fylke.

Jeg bare løst skisserer: Kirkenes, Finnsnes, Hamarøy, Indreøy, Oppdal, Ørsta, Førde, Voss, Sandnes, Grimstad, Øvrebø, Seljord, Gol, Sem i Vestfold, Ørje, Ski, Rena og Gausdal. Det kan naturligvis være andre kommuner.

Kunne man få noe vellykket ut av dette? Finnes det folk som kunne greie en slik jobb i de respektive kommuner?

I Oslo kunne man kanskje velge ut en valgkrets.

Tankene går så vide.

Som nevnt; vi støtter forslaget.

Finnes det folk utenfor kretsen av landssvikdømte som vil ta et initiativ? Som vil sette forslaget ut i livet? Som med begeistring og mot vil gå inn for oppgaven? Red.

HETLESAKEN

Herr redaktør

Slik også ved Bergenhus

TAKK FOR GLIMRENDE LEDER under tittel FOLKEDOMSTOLEN.

Espen Lund-saken viser oss hvordan et menneske kan komme til å sitte årevis i fengsel på grunn av den såkalte «folkets rettskjensle».

Dersom bare ens navn, helt uoverveiet, blir nevnt i forbindelse med en ugjerning, vil mistanken følge etter, – og etter den følger rettens veg.

Det var på den måte hundrevis av uskyldige falt som offer for reformasjonens hekseprossesser.

På samme vis ble mange av de millioner kvinner, som ble torturert og brent som hekser i middelalderen, og den første reformasjonstid, så å si hvasket inn i døden.

En ku kunne dø på båsen av trommesyke. Det skyldtes nabokonens «onde øyne». På bålet med henne. En kvinne kunne dø i barsel, det skyldtes rivalinnens besvergelses. På bålet med henne.

Det hendte også selvsagt i byene, men mest på landet, hvor uvitenheten sammen med nabofiendskapet kostet lidelser og død.

Har bygden dømt et menneske, får sannheten en hard kamp.

Lagsogns Lagmannsrett i juli 1907, der retten hørte på folkesnakket, og dømte Mikal Hetle og hans sønn, Ole, til henholdsvis livsvarig fengsel og ti års fengsel for å ha drept grannen sin, Henrik Hetle. De bodde alle ved Hetlestølen i Viksdal i Sunnfjord.

Etter 36 år ble saken tatt opp igjen, og i 1943 ble det gitt frifinningsdom over de to, far og sønn, i samme lagmannsrett. Mikal var da død, men Ole levde.

Artikler i pressen og tidsskrift om Hetlesaken er tall-løse, og alle dokumentene ligger nå i Statsarkivet.

Frifinnelsen over Mikal og Ole ble «stadfestet» i 1945, etter at de ble frifunnet under okkupasjonen, (i 1943) da Nasjonal Samling tok saken opp. Det var ellers praksis i alle år etter 8. mai 1945 å omgjøre alle vedtak som Nasjonal Samling hadde gjort.

Man hadde vanskelig for å tilgi at det var Nasjonal Samling som iverksatte frifinnelsen. I «Haugesund Avis» den 15. oktober 1958 heter det da også: «Først i 1943, dessverre midt under krigen, ble saken tatt opp igjen».

Kjentfolk av Hetlefamilien mener fortsatt, at justismordet på far og sønn neppe vil bli erkjent, uten Nasjonal Samling.

Gamle-lensmannen.

Kjente du han?

La meg få spørre dere som var med derborte i øst under krigen: Kjente noen av dere Ran Himberg? – I sin tid fører-aspirant ved NS Førerskole på Jessheim.

Såvidt jeg vet falt han i 43 eller 44. Om noen erindrer ham, vil jeg være takknemlig over å få vite når, hvor og under hvilke omstendigheter han stupte.

Takker på forhånd for en slik elskverdighet.

Arne Heiberg

670 50 Charlottenberg PR Sverige

Pass deg for smitten

Vår gamle kjenning, Kr. Almaas, er på ferde igjen i dagspressen. Som vanlig er det nazi-basiller han advarer mot.

Denne gang ved smitte fra politiske partiers stemmesedler. I «Romsdals Budstikke» presterer han følgende:

«Ellers bør man systematisk unngå å stemme på kandidater som har nazistisk familietilknytning, selv om de under krigen var barn/ufødte, eller om de bare er inngiftet i en slik familie. Videre bør man unnlate å stemme på folk som har tilknytning til militære styrker, til politiet, eller til andre former for «sikkerhetsarbeid».

Det er ikke lenger rikets sikkerhet, men maktavernes sikkerhet, som er avgjørende for hele vår «sikkerhetspolitikk».

Helt enig, herr Almaas.

Smittefaren er stor.

Alle gode nordmenn bør holde seg borte fra kommende valg.

For sikkerhets skyld.

Red.

Hyggelige ord fra Danmark

Folk og Land er en udmærket lille avis, som jeg er meget glad for. Sober, intelligent og åben for mange synspunkter.

Skal vi – vore synspunkter – i det lange løb vinde, så kommer det ikke til at skyldes vor styrke, men det sovjetiske systems svaghed (bag Jerntæppet!) – dette helt igennem irrationelle og tåbelige system, som så mange her i Vesten stadig be-

(Forts. side 9)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktører:

KÅRE HAUGERUD

KJELL B. SCHREINER

Ansv.

Forretningsfører:

H. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.

Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 10-14 og onsdag kl. 17-20.

Telefon: (02) 19 06 71 - (Telefonvarer).

Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 80,- (i omslag kr. 100,-). Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnementet (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr.spalte/m. Minstepris kr. 50,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

Trykk: Viking Boktrykkeri A/S.

**PÅ TVERS
AV GRUNNLOVEN**

– Nå vil vi prøve med en diktator.

Skafter han Frankrike ro, ære og rikdom skal vi tilgi ham at han kom til kronen ved et statskupp. Slår det feil, så vè ham.**Slik resonnererte franskmennene etter statskuppet fra Napoleon den tredjes side.****Da sto Frankrike oppe i blodige krigsoppgjør.****– JEG HAR FORLATT LOVEN FOR Å VENDE TILBAKE TIL RETTEN.****Disse Napoleons ord etter maktovertakelsen fikk en smertelig omvendt betydning for Nasjonal Samlings medlemmer i Norge etter frigjøringen i 1945.****Med bitter resignasjon så vi majoriteten av det norske folk trampe ned og forhåne vår henrettede Fører, som ville føre oss frem mot et fritt Norge, mot orden, rettferd og fred, men som led nederlag. ALDRI er vel et rikets grunnlov blitt så himmelropende krenket som under rettergangen den gang, rent bortsett fra at landssvikanordningen på tvers av grunnloven ble gitt tilbakevirkende kraft, og øvrige rettsbrudd in legio, som ved unnlatelse av øyeblikkelig å trekke de virkelige landssvikere til ansvar:****regjeringen Nygaardsvold, Stortingets Presidentskap, de 99 Stortingsmenn, profitørene, tyskerarbeiderne, baglerbispen Berggrav og andre. Vi fikk lære at det er tillatt å svikte sitt land på det mest utenkelige vis, hvis man bare ikke var medlem av Nasjonal Samling, og ut fra ideologiske motiv og tanker ville gjøre det beste for land og folk.****Derfor forstår vi idag bedre enn noensinne Napoleon den tredjes ord.****Fortsatt – 40 år etter freden – brenner ennå svikerstempelen oss, og vi pines under forredernavnet som urett er satt på oss.****Inntil DET er fjernet vil vi kjempe.****Om det ennå skal gå 40 år før det norske folk vil «FORLATE LOVEN OG VENDE TILBAKE TIL RETTEN».****Averter i FOLK OG LAND****Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie**

Kontortid: Mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 10-14, onsdag kl. 17-20.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

INO fortsetter fremgangen**Hard debatt under bibliotek-saken på årsmøtet.****Glede over overskudd og gode arbeidsresultater.**

Det er en kjensgjerning at aldri tidligere har Institutt For Norsk Okkupasjonshistorie (INO) stått sterkere i sitt virke, enn hva det nå gjør.

På en overbevisende måte har instituttet markert seg såvel innad som utad, hvilket har resultert i stadig flere henvendelser fra folk som søker opplysninger om okkupasjonstiden. Spesielt i forbindelse med 40 års dagen for «frigjøringa» har pågangen fra dagspressen vært stor, samtidig som skoleungdom i stigende grad har bedt om opplysningsmateriale til særoppgaver om Nasjonal Samling. Også forskere gjør seg nytte av instituttet, og blandt disse er Dagbladets Hans Fredrik Dahl, som fra 1. juli har søkt om plass i biblioteket vårt for å finne frem til nytt stoff om Vidkun Quisling. Som kjent skal den omstridte kulturredaktør og forsker skrive den fullstendige biografi om Nasjonal Samlings Fører, og her vil instituttet være ham behjelpelig med å finne frem til NS-folk som har hatt med Vidkun Quisling å gjøre.

På INO's årsmøte 13. april ble det tattende arbeidspress i instituttet tatt opp, der det kom frem at våre frivillige kontorarbeidere frykter et sammenbrudd i arbeidet, hvis ikke noe blir gjort m.h.t. plassforhold og brannsikring. Det ble her hevdet at instituttets samling av bøker og arkiver nå er blitt så stor og omfattende at det må kreves profesjonelle krefter til å ta hånd om den, ved siden av at de uerstattelige verdier må sik-

res på en langt mer betryggende måte.

Et forslag fra styret om overflytning av samlingen til Universitetsbiblioteket utløste stor debatt, men ble ikke satt under avstemning.

Det er likevel klart at en slik overflytning vil gi våre medarbeidere «armslag», med frigjøring av krefter til de mange og nye arbeidsoppgaver som er pålagt dem. Viktigst er likevel sikringen av samlingen.

Under debatten om denne sak ble det understreket at ennå flere studenter og forskere vil nå frem til våre bøker og arkiver på U.B., samtidig som INO's medlemmer selvsagt vil få samme tilgang til samlingen som hittil.

Motstandere av tanken om overflytning av biblioteket pekte på samfunnets behandling av oss, og betakkert seg for at en statsinstitusjon skal få overta så store verdier.

En ungdom blandt møtedeltakerne ba styret om å fravike tanken, og istedet med full kraft søke å mobilisere NS-folks barn og barnebarn til å verne biblioteket vårt.

Saken om overflytning av INO's samling til Universitetsbiblioteket vil bli tatt opp på neste årsmøte, men det er ikke umulig at det senere år vil bli innkalt til ekstraordinært årsmøte for en avgjørelse.

I mellomtiden vil styret fortsette sine drøftelser med Universitetsbibliotekets ledelse.

På årsmøtet var det også langvarig debatt om forslag til

endring av vedtektenes § 10, 1. ledd, som gjelder adgangen til årsmøtet.

Det ble fattet vedtak om at bidragsytere som i året har ydet bidrag tilsvarende minst årskontingenten skal kunne innvilges møte og talerett, men ikke stemmerett.

INO's regnskaper viste overskudd i 1984, der hovedtyngden av inntektene skrev seg fra bidrag. Det største enkelbidrag var på kr. 10 000.

Også regnskapene for HISTORISK FORLAG a/s viste gode resultater, noe som skyldes at abonnementinntekter og bidrag til FOLK OG LAND øket med hele 30% i 1984.

Samtlige aksjer i forlaget eies fortsatt av INO. Selskapets drift utføres i sin helhet ved ulønnet hjelp, og det er således ikke utbetalt godtgjørelser hverken til medarbeidere eller tillitsmenn.

Årets valg var spennende, der styret fikk en sammensetning på fire menn og tre kvinner. En fremgang for «kvinnefronten», som tidligere ikke har vært så sterkt representert. Alt tyder på at INO ved dette årsmøte fikk det best tenkelige styre, der samtlige styremedlemmer vil gjøre en aktiv innsats innen alle våre virksomheter.

Betryggende var det at Kåre Haugerud, formann i mange år, ble gjenvalgt.

Det var stor optimisme for fremtiden blandt deltakerne på årsmøtet, som alle ga uttrykk for fortsatt kamp for sannhet og rett.

sr.

**Verbal forsøpling i «Folk og Land» –
og i «Fremskritt»**

Bladet Fremskritt har på sin siste side en spalte, «Gapestoken», tilsvarende Dagbladets «dustespalte» – hvor man siterer og kommenterer forskjellige ufrivillige «stutum-ytringer». I siste nr. av bladet er det bl.a. hentet «stoff» fra Folk og Land:

NOE FOR STORTINGET?

Trykksaken Folk og Land, den angivelig uavhengige trykksaken som fremdeles er bekymret for hvordan det skal gå med den andre verdenskrigen, inneholder mange signerte artikler som kaller på smilebåndet. Frantz Bakken sender inn et

innlegg der han lanserer følgende fra et gammelt gresk eller romersk styringssystem – som han presiserer at ikke må oppfattes som et forslag:

«Den som møtte frem med et forslag, måtte fremme dette med en strikk (silkesnor) om halsen. Ble nu forslaget forkastet, trakk man ganske enkelt til, så var man ferdig med den saken.»

«Gapestokkens» skribent kommenterer dette slik: «Man skal absolutt ikke beskyldes trykksaken eller dens innsendere for spesielle politiske sympatier, uavhengig som den er. Men dette minner unektelig om

et kommunazistisk system. Bortsett fra at der foregår slike ting selvsagt mer skjult.»

I selvsamme nr. av Fremskritt (27/3 -85) får vi vite at Fremskrittspartiets utmerkede militærpolitiske talsmann, kommandørkaptein Bjørn Erling Ytterhorn, har stilt spørsmål til forsvarsminister Sjaastad om hva han vil foreta seg i FN med hensyn til den sovjetiske okkupasjon av de baltiske land. For, som det heter: «40 år gjør ingen urett mindre!»

Så sant, så sant! Også når vi snakker om de ca. hundre tusen (Forts. side 4)

MANNEN SOM UTARBEIDET «LANDS-SVIKANORDNINGEN» DØMTE SIN SØNN TIL FLERE ÅRS STRAFFEARBEIDE

Av Wilhelm Keilhau d.y.

Som student ved Det Statsvitenskapelige Fakultet ved Universitetet i Trondheim, er jeg interessert i å få vite om noen av bladets lesere skulle være i besiddelse av ett eller flere eksemplarer av et tidsskrift som kom ut under siste krig. Tidsskriftet bar navnet «Vår Flåte» og min far var redaktør – noget som, sammen

med andre aktiviteter, kostet ham noen år i KZ – leir nr. 1; Ilebu. *Ironisk nok dømt etter den såkalte Landssvikanordningen av 1942 (1944), som min farfar på oppdrag av regjeringen Nygaardsvold utarbeidet i London under den selvsamme krig.*

I fall tidsskriftet blir blåst støv av, oppfordres eventuelle

innehavere til å sende dette vederlagsfritt til «FOLK OG LAND»s redaksjon, for videre-sending til undertegnede.

Vil samtidig sende/rette en takk til «Folk og Land», som var den eneste publikasjon der bragte en sandferdig og fin nekrolog over min Gudfar, Trygve Gran, i 1980.

Wilhelm Keilhau d.y.

Verbal forsøpling . . .

(Forts. fra side 3)

voksne nordmenn og deres familie, pårørende og etterkommere, som nå i 40 år har fått lide under følgene av den politiske hevnakt som har gått under navnet «rettsoppgjøret», selv om den aldri har hatt noen nær tilknytning til rett og rettferdighet, men mer med historieforskning og 45 år gammel løgnpropaganda.

Førnevnte kommandørkaptein Ytterhorn skal for all del ikke beskyldes for å være bekymret fremdeles for hvordan det skal gå med den andre verdenskrigen. Hans bekymring dreier seg om den urett de baltiske stater fremdeles lider under. På samme vis er også Folk og Land og de fleste av dets lesere bekymret for de uheldige følger av et 40-år gammelt norsk justis-massemord, den juridiske storskandale som hele vårt norske «establishment» tviholder på i prestisjens navn.

Dessverre er det ikke noe som tyder på at Fremskrittspartiets ellers utmerkede talsmenn på Stortinget har forstått og tar avstand fra den store norske krigsforbrytelse slik de har forstått og tar avstand fra de sovjetiske overgrep.

Også Fremskritt, i likhet med Folk og Land, mottar signerte og usignerte innlegg avisene og deres lesere ikke uten videre må belastes for. En side eller to i Fremskritt inneholder således «brev fra leserne». For om mulig å gardere seg helt, skriver bladet her med sterkt uthevede typer: «Leserbrev og signerte artikler kan ikke automatisk taes til inntekt for redaksjonens eller FrPs synspunkter!»

Nei, selvfølgelig ikke! Men skulle ikke en slik regel også gjelde leserbrev og signerte innlegg i Folk og Land? Selv har jeg i alle fall som leser ingen

vanskelighet hatt med å overse, glemme og tie i hjel så særlige leserinnlegg som Bakkens innlegg med innlagt silkesnor (!). Så mye mer som vår tids største mangelvare er *nytenkning* i mer human/menneskevennlig retning, med mer frihet for det enkelte samfunnsmedlem. Nye forslag i denne retning blir lett forkastet.

Visse verdifulle bidrag i riktig retning fra ALP/FrP har fått mange av Folk og Lands lesere til å stemme FrP ved valgene – i stedet for å sitte hjemme.

Vi ser da likevel meget godt at ALP/FrP alltid har vært et glorete lappe-teppe av sprikende meninger og oppfatninger, men selvfølgelig også med visse samlende fellestrekk. Vi ser også at partiet «utvikler» og forandrer seg, det kommer nye personer med andre meninger enn de gamles frem i lederposisjon.

Når sant skal sies, må det hevdes noe tilsvarende for de hundre tusen utsatte nordmenn og deres etterfølgere og etterkommere. Disse personers mer stabile fellestrekk er ikke – og har aldri vært – sympati for urett, vold og undertrykkelse, slik de vil ha det til, de som bruker de umulige samlenavn «fascisme» eller «kommunazisme» o.s.v..

Men den kampen for større individuell frihet som FrP påstår at de fører, bør etter vår mening aldri utvikle seg til å bli en kamp for frihet til å ta seg friheter på andres bekostning. Et nytt trekk i FrPs ansikt, sammenliknet med ALPs, er ellers den sterkt forenklete og overfladiske måte å tenke på og polemisere på. Det innebærer bl.a. at det festes løgnaktige merkelapper på andre personer. Skal FrPs ungdomsorganisasjon og deres freske studentikose og ukontrollerte fraspark i hytt og vær bli enda mer utpreget i FrP, skal det nok vise seg resultater i form av velger-frafall. **VH.**

OVER-BEFOLKNING

Vi blir bekymret for et fiskevann, hvor der fiskes for lite. Fisken blir underernært, liten. Her må det tynnes ut . . .

Eller jegeren. Hør hvordan han taler bekymret straks han kan fremlegge tall for at det er et rikere år for hjort, elg, rein eller fugl. Det blir tale om at man må få nedlegge flere dyr, eventuelt forlenge jakttiden.

Men når det gjelder menneskets tilværelse må ikke noe liv røres. Hvert eneste ett må bevares lengst mulig.

Ut fra vår kristendom skal vi motarbeide krig og sykdom. Ut fra barnhjetighet skyter vi en syk hest eller en hund. Et håpløst sykt menneske skal leve til det utånder, ofte under de ulideligste smerter. Medlidenhetsdram er fortsatt straffbart.

Nu vil enhver overbefolkning, tross alt, ved naturens egen inngripen, til en viss grad regulere seg selv. Men det må være klinkende klart at det likevel kan bli «for mye fisk på vår klode», d.v.s. for mange mennesker, i relasjon til den næring jorden kan avgi.

Vi ser jo stadig hvordan «fisken» (menneskene) blir mindre og mer verdiløse.

Derfor vil det bare bli et tidsspørsmål når endelig menneskerasen må settes under kontroll, slik en gjør hvor det gjelder griseavl, heste- og hundearv.

Har Du forresten hørt historien om diakonen og en brystfeldig 90-åring på aldershjemmet? Denne siste klaget svært over smerter både her og der, inntil diakonen muntert slo ham på skulderen:

– Ja, men kjære deg da, Ola, noe må du da få, ellers ble du jo gående her.

K.O.L.
Numedal

SVENSK KOMMENTAR TIL 40-ÅRS FESTLIGHETENE

Fra Karlstad-avisen Nya Wermlands-Tidningen, (b) opplag 75 000 eks., saksess følgende «hyldning» til seiersmaktene, av utenrikskronikøren Stefan Hjertén. (4.2.85.)

40 år siden Jalta-møtet

Sjelden har et politisk møte fått så store følger som Stalins, Churchills og Roosevelts overlegninger i Jalta for 40 år siden: Der ble grunnen lagt til dagens problemer: Østeuropas underkastelse under Sovjet, Tysklands deling og FN's maktesløshet gjennom stormaktenes vetorett.

Lederne var selv skrøpelige. Roosevelt døde straks etter Jalta og ytterligere etpar måneder senere ble Churchill avsatt i de engelske valg. Med seg til møtet hadde Stalin neste generasjons politiker som skulle gjennomføre beslutningene: Andrei Gromyko.

Den akutte årsak til møtet var usikkerhet om Polen. Sovjetiske tropper hadde beseiret tyskerne i hele landet og innsatte sovjettro maktthavere – mens vestsiden fortsatt anerkjente en eksilregjering i London. Der fantes en mulighet for konflikt mellom øst og vest. Men Roosevelt og Churchill desavuerte eksilregjeringen og kapitulerte for Stalins krav. Polen ble en sovjetisk satellitt med vestens gode miner – på tross av at Storbritannia hadde utløst den annen verdenskrig for å beskytte Polens suverenitet . . .

Løfte om frie valg

På samme måte fikk Stalin frie hender i øvrige Østeuropa – mot et «leppenes løfte om frie valg».

Etterpå har Roosevelt og Churchill blitt kritisert for at de overleverte Østeuropa til Sovjet uten den minste protest. – Idag konkurrerer lederne i Washington, London, Paris og Bonn om muntlig å fordømme Jalta. Men avtalens resultat finnes stadig – i form av de politiske forholdene i Østeuropa.

Årsaken til at den gamle antikommunisten Churchill gikk med på så sensasjonelle innrømmelser til Stalin var kald realpolitikk.

Militært kunne vestmaktene ikke stoppe den sovjetiske armeens marsj mot vest.

– Uten Jalta hadde den tredje verdenskrig begynt umiddelbart, sa Churchill senere.

Og det viktigste for Churchill var å slå vakt om det britiske imperium. Mot et løfte fra Stalin om ikke å underminere dette – lot han Stalin bygge opp sitt imperium.

Roosevelt medgjør

Stalin og Churchill skrev prosenttall om vest's og øst's kommende innflytelse i de omstridte landene: Bulgaria 90-10 betød at Sovjet overtok landet. Jugoslavia 50-50 innebar at jugoslavene fikk et visst manøvrerom mellom stormaktene.

Få eller ingen hensyn toks til befolkningens synspunkter.

Polen ble gjenstand for lange diskusjoner. Landets grenser ble flyttet noen titalls mil vestover – slik at Øst-Polen ble sovjetisk og den vestre delen omfattet Tysklands østområder. Flere millioner tyskere ble drevet vestover, ut av de nye polske områder.

Churchill ba Stalin om å fordrive tyskerne på en diskret måte. Ikke av humane grunner – men fordi den britiske opinion kunne ta anstøt, forklarte han.

Beroligende besked

Stalin trøstet Churchill: Det skulle sikkert stryke med ytterligere etpar millioner tyskere i østområdet, innen krigen var over. Så det blir ikke mange igjen i det nye Polen, sa Stalin.

På samme følelsesløse og rystende måte løste Jalta en rekke andre europeiske og asiatiske spørsmål. Stalin fikk Bulgaria, Romania, Ungarn, (Forts. side 11)

SÅ ENKELT

Herr redaktør

Det er med begrepet terrorister som med begrepet lidelse:

Vi ser det ut fra det personlige følelsesbetonte synspunkt. Terrorister er dem som gjør opprør mot folk man sympatiserer med.

Frihetkjempere er dem som går til kamp mot en regjering eller et styre, eller et folk som er oss usympatisk.

Så enkelt er det.

Riktor Berge.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

Serien: «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 65,-
 » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** kr. 80,-
 » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 85,-
 » Einar syvertsen: **Også dette bør være sagt** kr. 75,-
 » ALLE 4 BIND: kr. 240,-

.... » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
 » Trygve Engen: **Jeg er ingen landssviker** kr. 25,-
 » Adolf Hoel: **Universitetet under okkupasjonen** kr. 25,-
 » Walter Fyrst: **Min sti. NS blir til, o.m.a.** kr. 95,-
 » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** kr. 20,-
 » H. Franklin Knudsen: **I was Quislings Secretary** kr. 55,-
 » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
 » Sigurd Mytting: **Politisk dømt** kr. 35,-
 » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** kr. 20,-
 » Arne Tellefsen: **Når forsvarer forfaller** kr. 25,-

GAVEBOKEN for venner i utlandet:

.... eks. Roald Astrup Nielsen:
The «SOLBRIS» escapade kr. 80,-
 » Roald Astrup Nielsen:
La Fuga del «SOLBRIS» kr. 80,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och International Rätt:
Den norska rättsuppgörelsen kr. 50,-
 » Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
 » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
 » Pastor A. E. Hedem: **Gou vadis Norvegia** kr. 30,-
 » O. Hedalen: **Er det begått en skammelig urett mot en hel del av våre landsmenn?** kr. 5,-
 » Ralph Hewins: **Quisling – profet uten ære** kr. 50,-
 » Lyder L. Unstad: **Quisling. The Norwegian Enigma** kr. 40,-
 » Maria Quisling's dagbok og andre etterlatte papirer kr. 55,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D. Et offer för krigspsykos under och efter den tyska ockupationen av Norge** kr. 100,-

NYHETER:

.... eks. Haagen Ringnes: **I skyggen av Solkorset** kr. 55,-
 » Sigurd Senje: **Forræder skutt** kr. 55,-

FRONTKJEMPERE:

.... eks. R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** kr. 175,-
 » Karl Holter: **Frontkjemper** kr. 70,-

NYHET:

.... eks. Neulen: **An Deutsher Seite Fremragende om frivillige på tysk side i Waffen-SS og Wehrmacht** kr. 150,-

DANSK LITTERATUR:

.... eks. Erik Haaest: **Udyr – eller hvad? (Dødsdømte)** kr. 20,-
 » Gary Allen: **Ingen tør kalle det en sammen- svergelse (Hvem trekker i trådene?)** kr. 50,-
 » John Galster: **Amagers Erobring. Den 3. verdenskrig. Kunsten å bekjempe kommunister** kr. 45,-

Portofri forsendelse ved forskuddsbetaling til:
 Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk,
 i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

ROALD A. NIELSEN THE «SOLBRIS» ESCAPADE

A true story about an amazing escape packed with suspense and romance.

Alle tiders mest eventyrlige flukthistorie, fortalt med vidd og bitende ironi.
 Hva skjedde med besetningen? – Aktualisert med nytt stoff helt frem til 1984.

RIKT ILLUSTRERT med fargefotos, karter og tegninger. På engelsk og spansk.

Kr. 80,- fra Boktjenesten.

Fridtjof Nansen om politikere og parlamentarisme

AV KAARE HUSUM

«... Også i politikken er det legmannsskjønnet som sitter i høysetet. Hva er vel Norges Storting annet enn en utklekningsanstalt for dilettanter og legmenn! Ja, det er ikke ment som noen grovhet mot Stortinget. Det kan ikke være anderledes, det ligger i systemets natur. Men med all denne ditantisme følger lettivethet og mangel på ansvarsfølelse. . .

. . . Dette legmannsskjønn er ikke bare farlig, det er også dyrt. Eksempler er Bergensbanen, hvor de opprinnelige lette skinner måtte ombyttes med tunge, hvalfredningssaken, smale jernbanespor o.s.v.

Og dette legmannsskjønn har

ført til slike parodier som at en apoteker og en fabrikkbestyrer sto i tinget og bestemte hvor en vitenskapsmann helst skulle bo, her eller i Bergen. De sakkyndiges uttalelser spilte ingen rolle. Eller til den slags meningsløsheter som at det i spissen for våre største bankinstitutter settes politikere uten minste fagutdannelse.

Men, sier man, dette er demokrati, og sådan skal det være. Demokratiet i sin nuværende form vil imidlertid neppe kunne bringe oss noe godt styre. Vår parlamentarisme er i virkeligheten allerede en utlevd regjeringsform. Det var mening i den så lenge det var to partier. Men

nu, da enhver mulighet for en så enkel situasjon er opphørt, kan man heller ikke se noen mulighet for å få en kraftig og ledende regjering. Et systemskifte må til, om ikke hele vårt offentlige liv skal forsumpes. . .

. . . Og så en annen ting! Er det mening i at det skal avhenge av rene tilfeldigheter om de forskjellige næringsgrener og stender skal få representanter inn i tinget. Landets viktigste livsinteresser kan på det vis kanskje bli helt uten en brukbar talsmann. Var det ikke rimelig at hver interesse hadde sin representant? Industrien, fiskeriet, åkerbruket, åndslivet eller
 (Forts. side 10)

SRK:

MYTER OM KRIG OG OVERFALL (5)

Flere lesere har sendt redaksjonen honnør til signaturen SRK, for det arbeide han hittil har nedlagt i serien MYTER OM KRIG OG OVERFALL. Det er derfor beklagelig at serien ble skjemet av en stygg feil i siste nummer, noe redaksjonen bærer ansvaret for.

Ved et uhell ble en del av et avsnitt, omhandlende KAPITULASJON AV 10. JUNI, feilplassert. Avsnittet var hentet fra bokverket NORGE I KRIG, bind 1, og skulle egentlig vært gitt i faksimile i DETTE nummer.

Lesere som samler på serieartikkelene, bes derfor rette opp feilen, ved å stryke mellomtitelen: KAPITULASJONEN AV 10. JUNI, og linjene under, frem til «CHURCHILL 11.4. 1940».

Da blir det mening i det hele.

Og her kommer siste del av SRK's gjennomsyn av NORGE I KRIG, bind 1.

Vi håper på en fortsettelse i august, etter at SRK har nyttet sommerferien til å studere bind 2.

GOD FERIE.

Red.

KAPITULASJONSAVTALEN AV 10. juni 1940.

Undertegnet i Trondheim.

Bokens utlegging om dette gjengis her i sin helhet, fordi den er meget avslørende og grunnlag for adskillige kommentarer. Som man vil se undrar Grimnes sine lesere følgende viktige opplysninger:

Avtalens § 9 fastslår: «For dens fortolkning er den tyske tekst avgjørende.»

Sjefen for den tyske overkommando i Norge, general von Falkenhorst, og oberstløytnant Buschenhagen, som undertegnet avtalen fra tysk side, har begge avgitt skriftlige erklæringer som fastslår at kapitulasjonen var total.

Det blev samme dato inngått en delkapitulasjon for den norske 6. divisjon ved Narvik.

For avklaring av andre merkverdigheter er det nødvendig å gjengi den første del av dokumentets tekst på tysk og så i norsk oversettelse.

Den lyder som følger på tysk:

«Zwischen dem deutschen Oberkommando in Norwegen vertreten durch Herrn Oberst im Generalstabe, Buschenhagen, und dem norwegischen Oberkommando, vertreten durch Herrn Oberstløytnant im Generalstabe, R. Roscher Nielsen, ist heute nachstehendes Abkommen

geschlossen worden:

In Anbetracht der tapferen Haltung der norwegischen 6. Division werden ihr für die Niederlegung der Waffen nachstehende ehrenvolle Bedingungen gewährt:

§ 1

Die gesamten norw. Streitkräfte legen die Waffen nieder, und werden sie während der Dauer des gegenwärtigen Krieges nicht wieder gegen das deutsche Reich oder dessen Verbündeten ergreifen.»

I norsk tekst har dette hittil vært oversatt som følger:

«Mellom den tyske overkommando i Norge representert ved herr oberst i Generalstaben Buschenhagen og den norske overkommando representert ved herr oberstløytnant i generalstaben R. Roscher Nielsen, er det idag sluttet følgende

Overenskomst:

I betraktning av den norske 6. divisjons tapre holdning innrømmes den følgende ærefulle betingelser for nedlegging av våpnene:

§ 1

Samtlige norske stridskrefter legger våpnene ned og vil så lenge den pågående krig varer ikke igjen gripe til våpen mot det tyske rike eller dets forbundne.»

Om man først betrakter det såkalte Präambel, innledningen med de ærefulle betingelser, så er det denne som har gitt våre «historikere» påskudd til å hevde at overenskomsten bare gjelder den norske 6. divisjon, og ikke samtlige norske stridskrefter.

Setningen står i åpenbar strid med teksten foran, overenskomsten er inngått mellom de to staters overkommandoer, og avtalens etterfølgende paragrafer. Den 6. divisjon kan ikke alene stå som garantist for oppfyllelse av disse bestemmelser. For en almindelig leser ringer det temmelig automatisk en klokke i øret som varslar at her er det noe som ikke stemmer. Anderledes stiller det seg vel for forskere på dette «historiske» område.

Ser man først til den betydelige mentalitetsforskjell mellom nordmenn og tyskere, vi tar hverken oss selv eller andre høytidelig, mens tyskerne i et hvert fall tar seg selv meget høytidelig, så er det klart at en avtale på dette nivå er ikledt et kanselliprogram som vi må lete i diplo-

matiet for å finne reminisenser av.

Et Präambel er en høytidlig innledning av et dokument på høyeste nivå, mellom regjeringer o.l.

Ut fra dette skulle følgende oversettelse nærme seg meningen med innledningen, men den er antagelig fremdeles mer preget av å være oversatt ord for ord enn etter ånden i setningen.

«I betraktning av den norske 6. divisjons tapre holdning, blir de nedenstående ærefulle betingelser for nedleggelse av våpnene meddelt den.» I bokverdenen ville man vel ha snakket om en dedikasjon.

Det er den ærefulle side av saken som tilkjennes den 6. divisjon.

Går vi så over til § 1 så er den norske oversettelse utvilsomt riktig, men de «historiske» sprogakrobater har valgt å slå seg på en privat utgave som helt konkret er feilaktig. De oversetter «Die gesamten norw. Streitkräfte . . .» med «De samlede norske stridskrefter . . .». Herved mener de å finne bekreftelse på at kapitulasjonen bare omfatter de stridskrefter som er samlet, som er nærværende, som fremdeles står i kamp. I en periode har man også forsøkt seg på fortolkninger som gikk på at det bare dreiet seg om landstridskreftene, og således ikke marine og flyvåpen.

Ruge var imidlertid sjef for det norske forsvar i sin helhet.

Det første krav man stiller til en avtale inndelt i paragrafer må vel være at den er entydig. Den norske tekst, om det overhode er brukbart norsk sprog, er minst trefoldig, og således sikkert brukbar for historiske fortolkningskunstnere, men neppe som avtaletekst. «Historikerne» bør bestemme seg for hvad de vil mene. Velger de å stå fast på «De samlede norske stridskrefter», i betydningen av de nærværende, forhåndenværende e.l. så må de også kunne oversette dette tilbake til tysk med «die gesamten».

Grimnes har, antagelig uforvarende, kommet til å avsløre hvorledes den feilaktige oversettelse er oppstått.

«Gesamt» oversettes i entall med «den samlede» i flertall med «samtlige». I sin egen omtale av kapitulasjonsdokumentet skriver han:

«Ifølge det andre synet var kapitulasjonen total.

Det var den samlede norske krigsmakt som nedla våpnene, og Norge som stat var ikke

lenger krigførende.»

Fremstillingen er helt korrekt, også når det gjelder det sproglige. Som det sees gir entallsformen «den samlede» uttrykk for det totale. Oversatt til tysk ville det hete: «Die gesamte norwegische Streitkraft legt die Waffen nieder . . .»

Går vi så litt videre i Grimnestekst så finner vi følgende:

«De som hevder at kapitulasjonen var total, har særlig festet seg ved at den tyske teksten til kapitulasjonsavtalen inneholder en setning om at «de samlede (gesamten) norske stridskrefter nedlegger våpnene.» De som mener at kapitulasjonen var lokal, peker på at dette bare refererer til 6. divisjon . . .» Den tyske tekst omtaler stridskrefter i flertall, «Die gesamten norw. Streitkräfte legen die Waffen nieder . . .», og dette må da selvfølgelig oversettes med den norske flertalsform og blir da:

«Samtlige norske stridskrefter nedlegger våpnene . . .», altså en like total nedleggelse som den Grimnes ovenfor har fremstillet i entall. Forøvrig gjør Grimnes seg her skyldig i en makeløs grov fremstillingsfeil når han kan få seg til å skrive at «De som hevder at kapitulasjonen var total – har – festet seg ved – en setning om at «de samlede (gesamten) norske stridskrefter . . .».

Det har man da faktisk aldri gjort. Det har konsekvent fra den side vært hevdet at «samtlige (die gesamten) . . .» osv.

Den sprogakrobatikk som bedrives av forskere ved det historiske fakultet får de sakens stå for selv. Så langt skal vi nøye oss med ovenstående karakteristikk av denne «forskning», men skulle denne bok komme i nytt opplag med den samme fremstilling, må det være fullt belegg for å snakke om bevisst forfalskning.

SLUTTORD:

Grimnes' fremstilling av de faktiske begivenheter stemmer forbløffende godt med innholdet i det tyske memorandum som blev overlevert Norge da angrepet startet, likeledes med det «OPROP! Til de norske soldater og det norske folk!» som tyskerne lot klistre opp på veggene på de steder de etterhvert erobret.

Men denne klare historiefremstilling forkudres hele veien av en målbevisst fundamenteringsvirksomhet for den sokkel han vil reise for sine nye «helter», nemlig regjeringen Nygårdsvold. Systematisk fremhe-

ves hvad han anser som dens fortrinn, samtidig som «han undskylder den, taler vel om den og tar alt i beste mening», slik det anbefales i Luthers lille katekismus, når det gjelder dens feiltrinn.

Historikere klager vanligvis over de plager de har med å finne frem til kildene. Den milde dom som rammet Regjeringen Nygårdsvold blev felt av dens samtid og av dens likesinnede.

Det må dermed oppfattes som en selsom form for arkeologi når en historiker 45 år etterpå oppnevner seg selv til rehabilitator og strever med å stable sine vakleворne helter opp på soklene. De blir vel ikke mindre fordi om de gråt ut på hverandres sengekanter eller hadde noen kvinneeventyr.

Men de rev ned landets forsvar, de undergravet forsvarsviljen i folket, deres falkspill med nøytraliteten styrte Norge inn i krigen, og isteden for å ta konsekvensen av sin politikk mobiliserte de landets ungdom til sitt forsvar. Denne ungdom skulle sette livet på spill i kamp mot verdens sterkeste militærmakt, uten våpen, uten forsyninger og uten trening. Det er nok ikke glemt: 45 år etter krigen finner man slike hilsener rundt i landets aviser: «En regjering utgått av Arbeiderpartiet sendte norske ungdom i 1940 i felten med meget mangelfull trening – for å si det mildt – og med elendig utstyr og våpen.» Aftenposten 23.1.85. Dette er ingen innsender med NS-fortid.

Stortingsmann Sven Nielsen (H) interpellerte i Stortinget 10.3. 1939 om forsvaret. Han redegjorde for nøytralitetsvernets miserable situasjon i detalj og spurte hvad regjeringen aktet å gjøre.

Nygårdsvold tok interpellasjonen meget unødig opp. Han hadde tidligere sagt at han ikke ville være med på nye bevilgninger til forsvaret og nu fortsatte han: «Tror nogen her i salen at jeg kommer til å gi noget annet svar –, om de så holder disse debattene hver annen uke utover hele våren og sommeren?»

Han nektet å åpne «porten noget mer», helst ville han slå den igjen og «ta nøkkelen ut og så».

Den 3. mai var Nielsen fram-på igjen og sa om hæren:

«... kommer våre avdelinger til å stå likeoverfor en moderne utstyrt fiende, med den utrustning vi har idag, da blir det i mange tilfeller våre soldaters lodd enten å la seg meie ned eller

(Forts. side 7)

Myter om krig og . . .

(Forts. fra side 6)

ta flukten. – Å sende vår vernepliktige ungdom i kamp uten tilstrekkelig øvelse, uten forsvarlig utstyr, det er intet mindre enn en forbrytelse, og ansvaret faller på dem som har sittet og idag sitter i Norges Storting.»

Den samme Nielsen tråtte inn i regjeringen den 9. april og blev vel dermed medskyldig i de kriminelle handlinger?

Siden helteglorien vel forutsetter visse moralske dimensjoner bør det kanhende også erindres at et par av heltene til Grimnes under rettsviket, i en sak med dødsstraff som utgang, avga beediget forklaring og erklærte at de ikke hadde sett den kapitulasjonsavtale som foran er omtalt.

Den blev senere funnet med deres påtegning.

«Overfallet» er «historisk» i mange henseender.

1. Det er en sammenfatning av de faktiske begivenheter med relativt liten arvelig belastning fra den psykologiske krigføring.
2. Det er ikke uten en del tvilsomme historier.
3. Det er historisk i betydningen foreldet fordi det utelater en del vesentlige sider av historien hvor man idag «vet bedre».
4. Det er historisk i den forstand at det er historien slik den ser ut idag, og dermed vil bli

grunnlag for forskning i en historiefremstilling som er befengt med eftervirkningene av seierherrens oppgjør med sine fiender. Ikke bare er hevnmotivet dominerende, men like meget seierherrens behov for å bortlede oppmerksomheten fra egne feiltrinn og lempe ansvaret over på taperne.

Grimnes er omhyggelig med å påpeke at rettsvikets ofre har denne forfølgelse som motiv for sin stillingtagen til begivenhetene. Det skal ingen benekte. De utgjør imidlertid ingen maktgruppe som kan påvirke fremstillingen. De kan bare si sin mening.

Mot dem står offiserer som i misforstått lojalitet fortier sannheten og skal ta den med seg i graven.

Jurister som sviktet rettferdigheten.

«Historikere» som gjør propaganda til «historie» og tilpasset «historien» til rettsvikets behov.

Alle er de gisler av sin fortid.

Om det finnes noen lærdom å trekke av historien er det kanskje følgende: Seirens frukter er beruselse.

Nederlag tvinger til eftertanke.

Hvor bør man søke sannheten?

Et sorgens . . .

(Forts. fra side 8)

både når det gjaldt marinen og handelsflåten.

I stedet for å forsøke å unnskyldte den mangel på handelskraft som ble utvist av dere ansvarlige, burde De heller be disse årsklasser om unnskyldning. 2 av disse årsklasser var iflg. reglene fra den gang, ikke engang myndige, meg selv iberegnet.

Sannheten er at hadde vi bare fått noen få timer mere til å gjøre alt klart, da hadde de tyske krigsskip møtt miner, selv om det var mørkt, men i Oslo satt det noen som ville «vente å sjå».

Som en avslutning på denne

epistel og som en påminnelse og hilsen til Dem gjengir jeg et lite dikt av Louis Kvalstad, det står i boken Marinen i Kamp.

*«Hver gang en veldig bølge
brister over havdyp,
strøs blomster over tusen
norske sjømenns gravdyp
da hilser havet dem med hvite
æreskranser
fordi de falt i frihetskamp på
havets skanser.*

*Nå gløder deres blod som gull i
morgenrøden
vi hyller heltene i dåden og i
døden!*

*Vi takker dem fra Norge,
takker dem fra Verden,
betrans dem der de sover –
hav på følgeferden.»*

Olav Kopsland

FAKSIMILE av: «NORGE I KRIG» bind 1.

Kapitulasjonen 10. juni

Det har vært to syn på den norske kapitulasjonen av 10. juni 1940.

Det ene synet går ut på at det bare var stridskreftene i Nord-Norge som nedla våpnene. Norge som stat var stadig krigførende, og den norske krigsmakten fortsatte sine operasjoner fra Storbritannia under Regjeringens ledelse. Ifølge det andre synet var kapitulasjonen total. Det var den samlede norske krigsmakt som nedla våpnene, og Norge som stat var ikke lenger krigførende. Nordmenn som fortsatte krigen i utlandet, førte den ikke på vegne av noen norsk stat.

Som så ofte er det synet på rettsoppgjøret etter krigen som påvirker de stridende oppfatningene. Dersom Norge ikke var i krig etter 10. juni, fantes det heller ingen «fiende». Men bistand til fienden var nettopp det som så mange ble dømt for under rettsoppgjøret. Det juridiske grunnlaget for en stor del av oppgjøret faller bort dersom Norge ikke var i krig etter 10. juni. Det er derfor først og fremst nordmenn som er blitt rammet av rettsoppgjøret, som har hevdet at kapitulasjonen var total. På faghistorisk og juridisk hold har det vært liten støtte for dette synet.

De som hevder at kapitulasjonen var total, har særlig festet seg ved at den tyske teksten til kapitulasjonsavtalen inneholder en setning om at «de samlede (norske) norske stridskrefter nedlegger våpnene». De som mener at kapitulasjonen var lokal, peker på at dette bare refererer til 6. divisjon som er nevnt i den foregående setningen i avtaleteksten. De poengterer også at kapitulasjonsavtalen var en rent militær avtale som trengtes for å ordne forholdene i Nord-Norge. Regjeringen som har det endelige ansvaret for krig og fred, inngikk ingen avtale om fred. Norge var derfor fortsatt i krig.

Selv om dette holder juridisk, har saken likevel en kompliserende politisk side. Under riksrådsforhandlingene sommeren 1940 devaluerte norske politikere Regjeringens krigsløse. Imidlertid kom det aldri til noe stortingsvedtak som uttrykte politikernes syn. Det formelle og konstitusjonelle grunnlaget for Regjeringen og dens krigføring ble derfor ikke røkket. Men det politiske grunnlaget var uheldig svakt i begynnelsen.

Da angiveriet ble satt i system

Den såkalte «landsfader», Einar Gerhardsen, satte angiversystemet i full virksomhet straks seieren var vunnet. Til samtlige etater innen Oslo kommune sendte han et skriv, der det ble anmodet om opplysninger om NS-medlemmer og andre som under okkupasjonen hadde vist «en lite verdig holdning».

Han ønsket spesielt opplysninger om følgende forhold:

1. Medlemmer av N.S. En gir opplysninger om disse som kan ha interesse.
2. De som i okkupasjonstiden har meldt seg ut av N.S. Hvis mulig angis tidspunkt, eventuelt motivene for deres utmelding.
3. De som ikke ved sitt svar avviste lojalitetserklæringen av 16. desember 1940.
4. De som har brutt parole ved å søke blokkerte stillinger, har latt seg beordre til sådanne, søkt lønnsoppyrking eller har møtt frem til N.S.-propaganda-møter. De som har medvirket til handlinger av denne arten, ansees som blokkadebrytere.
5. De som har brutt andre

paroler gitt av H.L. eller av noen av dens grupper.

6. De som frivillig har samarbeidet med NS eller tyskerne, påtatt seg oppdrag for disse, nydt fordeler, ytet medlemmer av NS og tyskerne gunstbevisninger, f.eks. ved presanger og blomster, skaffet varer o.s.v. Herunder medtas også de som har hatt privat samkvem med tyskerne og medlemmer av NS

7. De som av frykt har vegrer seg for, eventuelt nektet å støtte pengeinnsamlinger eller andre hjelpeaksjoner. For den som har betalt bidrag til en hjelpekasse, men senere sluttet, angis motivene for opphøret.

For å supplere det materiale som er samlet inn og for så hurtig og så effektivt som mulig å kunne foreta en fullstendig opprydning, har hjemmefrontens kommunegruppe pålagt en del folk det byrdefulle og ubehagelige arbeid å innhente supplerende opplysninger om forhold som er om-

(Forts. side 9)

**Støtt våre annonsører
— de støtter oss!**

Overalt kjempet norske frivillige

«BRÆNDPUNKT BERLIN» heter en bok som den danske avisen «POLITIKEN» sendte ut for en tid tilbake.

Vi gjengir noen korte dagboksblader, som forteller om de siste dager i Berlin, der også norske frivillige var med i de blodige sluttslag mot de sovjetiske styrker.

MANDAG 23. APRIL 1945:

«Indenfor 6 panzer-korps opstod der også vanskeligheder. SS-regiment «Danmark», SS-regiment «Norge», det franske frivillige stormregiment «Charlemagne» og en lille gruppe lettere forsøgte at bryde seg ud og tilslutte sig SS-Obergruppenführer Steiner, der var ved at samle tropper af alle arter. Men det lykkedes ikke».

SØNDAG 29. APRIL 1945:

«Russerne var blevet standset 700 meter fra Rigskancelliet. Atter var det udlændingene der havde standset dem.

I Wilhelmstrasse ledet de franske, Hauptsturmführer Fenet og underoffiserene Vaultot og Apollot, forsvaret mot de fremrykkende russere, sammen med deres mænd. De får støtte af restene af Franco-Spaniens såkalte «Blå Divisjon», et indskrumpet kompagni spaniere under ledelse af Hauptsturmführer Roca. Når de engagerer sig med russerne, råber de henholdsvis «Leve Frankrike» og «Leve Spanien», som om de kjempede for deres lande og ikke for restene af det tyske rige i de få gader, der var tilbake. I parallell-gaden Friedrichsstrasse (den sydlige del) rykkede danske og norske Waffen SS styrker frem under ledelse af Obersturmführer Illum. Den tyske Hauptsturmführer Ter-

nodden holder Spittelmarkt med andre danskere og nordmenn. I nærkamp med håndgranater og lette maskingeværer lykkedes det at slå russerne tilbake til Hedemannstrasse, fem gader fra Rigskancelliet».

TIRSDAG 1. MAI 1945:

«Øst for Tiergarten, i Berlins gamle, centrale bydel ved rådhuset og Spree, var kampgrupper fra SS-regiment «Norge» gået i stilling. Der kjempedes om gaderne Inselstrasse, Wallstrasse og pladsen Spittelmarkt, – og det lykkedes «Norge» at stabilisere fronten. Riksdagen var faldt, men der kjempedes stadig».

«Forfatteren Dmitry Shcheglov er på vej i en jeep mod Riksdagen. En berlinsk kvinne, hvid af kalkstøv, standser dem: – Der er nacistere derover. Og det var der.

Kampgrupper fra SS-regiment «Norge» hadde indrettet forsvarsstillinger på 1. sal i Weinitschke-bygningen på hjørnet af Wallstrasse. Russiske soldater og underoffiserer vinker Shcheglov væk – her er kampzonen, det er umulig at komme igjennom og Shcheglov må vende om. Den dag kommer han ikke til at se Riksdagsbygningen. Det var bare et under, at nordmennene ikke dræbte ham. For næsten samtidig sprængtes to russiske T 34-kampvogner, der

forsøgte at nærme sig Wallstrasse. Nordmennene holder al russisk fremrykning i skak. Russerne trekker sig tilbake, og åpner i stedet et artilleribombardement af nordmennenes stillinger. De forlader førstesalen og trekker ned i luftbeskyttelsesrummene. Men heller ikke der er de sikre. Det lykkes en russisk avdeling med flammekastere at snige seg hen mod kældrene. Flammestråler med brændende benzin brøler ind i luftbeskyttelsesrummene.

De fleste undslipper gjennom murgennembrydninger til kældrene i andre huse. En af deres underoffiserer, Unterscharführer Danner, skaffer mad, så nordmennene kan slappe af et øyeblik i nabohusene. Men pludselig er russerne over dem igen og nordmennene smider kjøkkengrej, mad og cigaretter fra seg og rykker kjempene tilbake til Kleinen Kurstrasse. På intet tidspunkt er russere og nordmenn lenger end 10 meter fra hinanden. Men angrebet tager af i styrke, og det lykkes nordmennene at holde de nye stillinger indtil de får ordre om at deltag i det store udbrudssforsøk fra Berlins bymidte».

ONSDAG 2. MAI 1945:

Her nevnes for siste gang de norske frontkjempere:

«Resterne af Tiger-afdeling 503 spredtes også. En flok på 50 mand fra SS-regimenterne «Danmark» og «Norge» fulgte et stormskyt, der vendte om og kjørte langs Schiffbauerdamm i retning mod Lehrter Bahnhof. De kom ikke langt.

Et sorgens kapittel

Et innlegg i «Agderposten», Arendal, der tidligere statsråd Nils Hjeltnet forsvarer Nygaardsvold-regjeringens holdning i 1940, har fått folk i Aust Agder til å «tenne».

Vi tar med noen av de svar (sterkt forkortet) som kom til redaksjonen:

Et spørsmål til tidligere statsråd Nils Hjeltnet.

De skriver i et av Deres innlegg i Agderposten angående mineleggingen i 1940, at det ble for mørkt å legge ut minene. Jeg spør Dem derfor, beror dette på uvitenhet, eller er det et nytt forsøk på å ta kelegge det som hendte den gang, og derved føre de yngre generasjoner bak lyset?

Miner kan legges ut i mørke: Dette ble gjort utallige ganger under siste krig, det bør De ha kjennskap til.

Jeg ble innkalt til tjeneste i marinen 1. februar 1940, og ble utdannet til signalmatros. Utdannelsen besto bl.a. i skytning med «Kragen», men med redusert ladning, regjeringen hadde ikke råd til full ladning, samt kanonøvelse med ytre kanongevær. Med en slik fantastisk militærutdanning skulle vi møte dengang ver-

dens sterkeste militærmakt både hva utstyr og utdanning angår. Jeg ble mønstret på Mineutlegger LAUGEN sammen med Mineutleggerne Glommen, Nor og Vidar hadde som oppgave å minelegge Oslo-fjordens innløp.

Disse båtene var av en slik alder og med en bestykning som kunne få hvem som helst til å le.

8. april 1940 sent på ettermiddagen fikk vi ordre til å gå ut til minehavnen på Bolærne festning for å laste inn miner og deretter stenge fjorden, men det var allerede for sent. Ingen mannskaper ville ha vært i stand til å laste inn minene og deretter armere dem på så kort tid. Kaptein Welling Olsen falt på sin post ombord i «Pol III» kl. 23.15. «Pol III» var en hvalbåt som var rekvirert til oppsynskip.

Det var ikke mørket men regjeringens mangel på handlegkraft som forårsaket at Oslo-fjorden ikke ble stengt. Det var jo i de kretser endel som hadde sin bakgrunn i organisasjonen «Det brukne gevær», og da så.

Nei, herr Hjeltnet, sannheten er at da våre dengang øverste myndigheter hadde spilt mer eller mindre fallitt, så overlot de til 19 til 25 åringene i første rekke å ta den videre belastning.

De første timene rundt 9. april kostet ca. 300 mannskaper livet, senere steg jo tallene (Forts. side 7)

Ved Albrechtstrasse ble stormskytet ramt og eksploderte».

De sovjetiske styrker måtte holdes lengst mulig vekk fra Norges grenser.

Inntil de aller siste dager før kapitulasjonen fant vi derfor kjempende nordmenn, som tilslutt ga sitt liv i kampen for et fritt Norge.

Nærmere 8000 frivillige, norske gutter sloss mot bolsjevismen. Takket være dem ble vi ikke noe SOVJET-NORGE.

MÅNEDENS PERNILLE

Jeg håper fortsatt

Førtiårsminnene, som ikke minst «Dagbladet» har vært opptatt av, har vært sjokkerende lesning. 10. april refererer avisen: «NS – lensmannen Jørgen Røring fra Eidanger ble skutt lørdag formiddag i nærheten av Porsgrunn på vei til sitt kontor. Han ble 38 år gammel. Stemmen fra London, redaktør Toralf Øksnevad var som vanlig fast og klar da han leste nyhetene til Norge i BBC tirsdag den 10. april 1945 klokka halv sju. Den knappe meldingen om at lensmann Røring var likvidert av Hjemmefronten . . .» Lenger ut i oppsettet, som er

signert Hans Fredrik Dahl, og det dreier seg fortsatt om nyheter fra London, refereres videre: «Kontoret ledes nå av Vesla Knutson Fiane, enke etter den kjente NS-mannen Knut Knutson Fiane, som ble skutt for en tid siden, la Kiran lakonisk til.»

Var det slik det foregikk. Var det ikke «likvideringer» som var betegnelsen for disse mordene? Og det må jo ha vært masser av dem siden BBC den 10.4. 1945 refererer to. Har aldri disse drapene vært gjenstand for rettslig undersøkelse etter krigen, eller er «likvideringer» en form for mord som ikke rammes av

straffeloven?

Jeg har lest en bok av en Senje – jeg har lånt den bort, så jeg kan ikke gjengi hans fulle navn – om en som under krigen hadde angivelig foretatt det som betegnes som «skjerpet forhør». «Han ble dømt til døden, og skutt. «Henrettet» kalles det visst, når det er staten som tar liv.

I England har det vært røre fordi en av dem som er i slekt med kongehuset er gift med datter av en tysk SS-offiser. Jeg er selv datter av en landssvikker, og jeg skal passe meg vel for å inngå et nytt ekteskap, for hvil-

ke konsekvenser kunne ikke det føre til for den eventuelle ekte-mann!

Reagan må ikke besøke en kirkegård, der også falne SS-soldater ligger begravet.

Hva er det som fortsatt foregår 40 år etter at den andre verdenskrigen sluttet? Kan døde SS-mann stå fram fra gravene og forkynne den forferdelse de angivelig har stått for?

Var det ikke i 1834, 19 år etter Waterloo, at Napoleons kiste ble hentet fra St. Helena og satt i Invalidedomen i Paris? Så vidt jeg vet ble han heller ikke «henrettet» av dem som beseiret

han. Hvor mange år varte det før Quislings aske ble frigitt – for han måtte jo skytes, han var jo verre en ti Napoleon – slik at den kunne settes ned på kirkegården i Fyrresdal?

Er skylden til de som stakk av, og som satte igang «retts- og landssvikoppgjøret» så stor, at vanviddet må fortsette i nye ti år?

Det jeg refererer i de første linjene av det jeg skriver her kan indikere det, men jeg håper fortsatt.

Pernille

Hva ventet vi . . .

(Forts. fra side 1)

om en framtid for Norge-, og Norden-, syntes nå bare å kunne knytte seg til Tyskland og dets allierte i Europa. Det var vanskelig å tenke seg noe annet enn at Norden, etter et nederlag for aksemaktene, måtte bli hærstøt av sovjettropper. Med slike utsikter kunne ikke tanken på «morgendagen» bli noe annet enn tanken på en kamp til døden.

Likevel åpnet det seg ei dør til livet! Sovjet kjente seg ikke sterk nok, ventelig p.g.a. blodtapet, til straks å bolsjevisere Norden. I stedet satte de sin lit til kommende «kriser» og tallrike «nyttige idioter» i de kapitalistiske land —, men regnet ikke med at folket i *kommunistiske* land kunne gjøre opprør, og at det i slike land kunne framstå *nasjonale sosialister* som f. eks. Lech Walesa. Så langt så sjølsagt ikke vi heller for 40 år siden. Det som var uventet, og gledelig for oss alle, var at døra kom på gløtt for en midlertidig britisk okkupasjon, og at vår konge og vårt eksil-riksstyre dermed kunde smette inn i ly av de britiske bajonettene.

Hva tenkte vi så —, hva slags «oppgjør» regnet vi med under denne nye og uforutsette tilstand? Noen takk for uegennyttig arbeidsinnsats gjennom 5 krevende år regnet vel få av oss med, heller ikke for tapper frontinnsats ved Nordens østgrense. Utakk er nå en gang verdens lønn. Ventelig fryktet vi alle for at det ville komme noen *lovløse dager*. Fem års demagogisk propaganda måtte jo sette sine spor i sinnene, og vi var fullt klar over at en hel del av våre landsmenn hadde slukt krigspropagandaen fra London

helt rå. Det var derfor ikke usannsynlig at en eller annen tosk av denne kategori kunne gå løs på nasjonalsinnede nordmenn med våpen. Sjølv ville jeg ikke blitt det spor forundret om jeg plutselig hadde fått en kniv i ryggen. Jeg ville sett på det som en tragisk, men forståelig reaksjon etter alt det som jøssinger og engelskmenn hadde løyet om oss. Og dersom jeg hadde overlevd et slikt overfall, trur jeg ikke jeg skulle hatt særlig vanskelig for å forlike meg med overfalls mannen etterpå.

Så skjedde ingen ting av dette. I stedet skjedde det som vel ingen i sine villeste feberdrømmer kunne tenkt seg: At vår nye styresmenn, disse som nå skulle angi retningen og overta ansvaret for utviklinga i landet vårt, de satte uten videre *landssvikerstempelen* på alle oss som hadde sett det som vår plikt og vår oppgave å berge våre landsmenn mest mulig uskadd gjennom den okkupasjonsperioden som kompaniet Hambro-Nygårdsvold helt unødvendig hadde påført landet. M.a.o.: De *kriminaliserte* en hel folkegruppe, og satte merkelappen *landssviker* på alle medlemmer av denne gruppen. Det reknet vi ikke med, så nederdrettig en handling kunne vi ikke tenke noen ansvarlig myndighet til. Det var en handling som *hverken kan glemmes eller tilgis*. De fikk oss dømt, ene og alene på grunnlag av løgn og historieforsknings. Hva ennå verre er: De lyver på oss fremdeles, 40 år etter. Og, det aller verste, en hel del av våre landsmenn trur ennå på de glattslepne offisielle løgner.

Trygve Engen.

Malurt i . . .

(Forts. fra side 1)

var enig i døds måten. Den fikk det travelt etter Tysklands betingelsesløse kapitulasjon den 9. mai 1945, som vi nå har feiret, også.

Golo Mann — Thomas Manns sønn, som under krigen var i BBC, — skriver i en lang artikkel i «Die Zeit» den 15.2. i år under tittelen «8. mai, en sprikende minnedag», etter å ha sett krigen i historisk perspektiv, bl.a. følgende:

« . . . Alt dette endrer ikke det faktum at fordrivelsen (fra østområdene) var en forbrytelse

mot menneskeligheten. På papiret så det så fint ut, alt skulle foregå «reglementert og human», men virkeligheten var en annen. Bortimot to millioner mennesker (og det dreiet seg om tyskere) mistet på en eller annen måte livet når man regner med dem fra Bøhmen. Slik kan aldri glemmes, like lite som mordet på jødene . . . »

I neste nummer får en vite hva som skjedde med mange av dem som var på flukt.

Tyve millioner ble fordrevet.

Vi minnes og vi minnes våre lidelser og heltegjerninger, som om det skulle være noe enestående i verdenshistorien. Det er ikke til å tro hvor små vi er.

J.S.

John Sand svarer . . .

(Forts. fra side 1)

av herr Hambros erklæring, at når regjeringen har sin fullmakt i henhold til Grunnloven, var det intet grunnlag for å vedta en ny fullmakt. Dermed avsluttedes debatten om dette spørsmål. *Og noen votering ble ikke foretatt.*» (Min uth.)

Professor Castberg kommer også i sin erindringsbok «Minner» flere steder inn på at det aldri har eksistert noen «Elverumsfullmakt», men kun et forslag som det ikke ble votert over. Side 96 i «Minner» skriver Castberg bl.a.: «Fylkesmann Utheim hevdet bestemt forleden at noen «Elverumsfullmakt» ikke forelå.» Og på samme side fortsetter Castberg: «Under en samtale med Arne Ordning den 16. bekreftet han at det ikke var vedtatt noen «Elverumsfullmakt». Ifølge professor Castberg tok endog forslagsstilleren, Hambro, avstand fra den oppfatning at hans fullmaktsforslag fikk noen som helst betydning. Castberg forteller nemlig på side 111 i «Minner»: «Han (Hambro) vil ikke være med på at den fullmakt han foreslo var et utslag av konstitusjonell nødrett og ga regjeringen myndighet utover de vanlige myndighetsgrenser.» En annen fremtredende person, odelstingspresident i 1940, Neri Valen, som deltok under Elverumsmøtet, kommer i en artikkel i avisen «Varden» 9/12 1947 inn på «Elverumsfullmakten»: «Eg hugsar vel at politikarane var på det rene med at det ikkje vart votert over fullmakt i Elverum og at fullmakta heller ikkje var i konstitusjonelle former.» Samme oppfatning gir cand. jur. Evind Hjelte uttrykk for i Dagbladets kron. 8/4 1960: «Det var ikke mulig for Stortinget gjennom et simpelt vedtak å skaffe regjeringen en konstitusjonell fullmakt den ikke hadde. Denne enkle statsrettslige sannhet kan ikke tåkelegges selv om det henvises til de mest patosfylte grunnlovsparagrafer.»

Det bør også nevnes at vårt århundres kanskje fremste rettslærde, professor Jon Skeie, vurderte det som skjedde under Elverumsmøtet 9. april. I et skrift «Landsvik» som dr. Skeie i 1945 ga ut på Olav Norlis forlag kommer han side 20–28 inn på det ordskifte som fulgte etter Hambros fullmaktsforslag. Professoren tok avstand fra at det ble gitt Nygaardsvoldregjeringen noen ekstraordinær fullmakt, og hans konklusjon lød: «Med hensyn til lovgivning hadde ordskiftet ingen rettslig betydning.»

Nå vil kanskje enkelte lesere spørre: Men hvordan kunne historien om «Elverumsfullmakten» oppstå? Svaret er dette: Da stortingets presidentskap sommeren 1940 overtok riksrådsforhandlingene befant det seg i en ytterst betengt forhandlingsposisjon. Det alt annet overskyggende problem var å sikre kongehuset, og man befant seg i nød for forslag som tyskerne kunne antas å tillegge vekt i modererende retning i spørsmålet om Tronen. Problemet ble drøftet i en rekke sammenkomster, på et møte den 17. juni hvor foruten presidentskapet, administrasjonsrådets medlemmer og andre politisk fremskutte personer deltok. På møtet ble man enig om et «tilbud» til tyskerne om at «den fullmakt som ble gitt regjeringen Nygaardsvold på møtet 9. april til å gjøre alt som var påkrevd for landet, blir erklært uvirksom fra den dag da regjeringen sammen med Kongen forlot landet.» Odelstingspresident Valen begrunnet tilleggstilbudet slik: «Med vilje gjorde ein overfor tyskarane eit nummer av spørsmålet for ved å godkjenna at fullmakta fall burt, å vinne føreremunar i kongespørsmålet.»

I den første tid etter at Nygaardsvoldregjeringen var kommet til London ble ingen ting nevnt om noen «Elverumsfullmakt». Heller ikke i et opptrykk av Lovtidende som Londonregjeringen lot utgi finnes noen gjengivelse av fullmakten. Men da regjeringen fikk underretninger hjemmefra om tilleggstilbudet til tyskerne under riksrådsforhandlingene oppstod røre i regjeringskontorene. Den alltid geskjeftige professor Keilhau tok kontakt med justisminister Terje Wold som raskt lukket hvor nyttig «fullmakten» kunne anvendes for å stive opp regjeringens anseelse. Keilhau ble derfor gitt i oppdrag å konsipere en formulering som så ble kunngjort som grunnlag for regjeringsvirksomheten i eksil. Jfr. her dr. Castbergs anførsler i «Minner» s. 96 om at det referat som ble satt opp i London «ble foretatt rettelser i det opprinnelige.» En ikke-akademiker ville kanskje ha brukt et annet ord for dette «å rette noe i det opprinnelige». I den før nevnte artikkel av Neri Valen skriver han også: «Når mange, til og med av stortingsmenn, etter krigen kan vera i tvil om kva Stortingsmøtet i Elverum vedtok, er det eit resultat av

den norske propaganda i krigens år.»

Odelstingspresident Valens artikkel inneholder ellers mange opplysninger som det ikke blir plass til i dette inserat. Jeg vil derfor anbefale historieinteresserte å skaffe seg Valen's «Marknader» som er inntatt i «Varden» 8. og 9.12 1947.

John Sand.

Da angiveriet . . .

(Forts. fra side 7)

handlet i det foran gjengitte direktiv.

Ordføreren henstiller til alle fagsjefer og andre kommunale lønnsmyndigheter at de etter beste evne bistår dem som er oppnevnt i deres arbeid. Det som en ønsker lønntagernes bistand til å skaffe til veie, er faktiske opplysninger om konkrete ting, bygget på uomstøtelige kjensgjerninger. Jeg vil understreke at opprydningen vil finne sted i fullt rettslige former, og at enhver vil få sin sak samvittighetsfullt gransket.

For å forebygge misforståelse gjør jeg oppmerksom på at enhver etatsjef og funksjonær (arbeider) forøvrig etter loven er forpliktet til å medvirke til, herunder også ta initiativet til, utrenskning av NS og «stripete» funksjonærer blir gjennomført på effektiv måte. Forøvrig henvises til lønnsrådmannens rundskriv av 22. mai d.å.

EINAR GERHARDSEN
ordfører.

Flere av landets aviser gjenga Einar Gerhardsens oppfordring til angiverier, bl.a. «Agderposten» i Arendal, som over tre spalter spurte sine lesere: «HVEM HAR GITT NS-FOLK PRESANGER ELLER BRUTT PÅ ROLER?»

Hyggelige . . .

(Forts. fra side 2)

tragter som en reel og troværdig samtalepartner.

Vi ved bedre; det eneste Sovjet respekterer er styrke, — militær og økonomisk. Her har Reagan og hans rådgivere set riktig, men det er uhyre vanskelig for disse mennesker — som for os — at finde gehør.

Dansk leser

Sven Hazel – millionær på løgner

SVEN HAZEL's frontinnsats:

Som nevnt i forrige nummer av FOLK OG LAND fikk Villy Børge Rested Pedersen (Sven Hazel) 10 års fengsel for beveget at ha deltatt i arrestasjoner, i razziar og mer omfattende aksjoner til bekjempelse av motstandsbevegelsen, ved å ha foretatt avhøringer av arresterte, og ved å ha gitt innberetninger vedrørende motstandsbevegelsens arbeide til «E.T.» og det tyske politi. I dommen er også medtatt at han i 1942 meldte seg til Waffen SS. Hans påstander om at han hadde tilhørt motstandsbevegelsen slo retten fast var det rene oppspinn. Derimot lot man ham slippe med 10 års fengsel fordi han etter anholdelsen hjalp politiet med å angi tidligere kamerater.

Pedersen (Sven Hazel) var ikke medlem av noen idealistisk organisasjon.

Når han er dømt for frontinnsats må fortelles:

På grunn av flere forbrytelser i tysk tjeneste ble han av tyskerne dømt til 5 års tukthus. Ved juletid 1942 ble dommen endret til at han istedet kunne få gjøre tjeneste i en straffebataljon. Han sa seg villig til det, og var i denne fra slutten av februar 1943 til 1. mai 1943.

Når vi leser hans «erindringsbøker» må vi altså merke oss at alt han opplever i disse, *må ha skjedd i løpet av 2. måneder.*

I denne tid har han til og med oppnådd å oppholde seg på flere steder samtidig. Og dertil har han ofte selskap med sine tidligere falne kamerater.

«De fordømtes Legion» tar sin begynnelse i 1940, og slutter i 1945. Sven Hazel befinner seg da på Balkan, i Italia, på Middelhavet og på østfronten fra Kaukasus til Moskva.

I «Døden på larvefotter» befinner han seg i Bremen og Hannover, i Polen og Ukraine. Han er også med på panserslaget ved Tsjerkassy i 1944.

I «Marchbataillon» forteller han hvorledes hans troppetransporttog kjører helt til Kaukasus, hvor han melder seg tilbake til tjeneste, nær ved den tyrkiske grense. Det må være harde kamper han skal ut til i Kaukasus, for ifølge historiebøker er fronten på den tid han foreteller om, skubbet minst 1 000 km mot vest, med Djestr-flodens munding i det vestlige Svartehav som det absolutt østligste.

Mens Sven Hazel i «Gestapo» er vaktsoldat i Torgaufengslet, Hamburg, ligger han ifølge flere av de tidligere bøker såret på lazaret, og er dertil i vill kamp på Østfronten. Fantastisk.

Tordenskjolds soldater kunne ha lært noe her.

Alt dette er likevel bare småtterier fra bøkene hans, som altså utgis som autentiske.

Sven Hazel er historieforsker, som så mange andre.

Han har ikke vært med på, hva han forteller. Og alt hva han har vært med på, forteller han oss ikke.

Det kunne ha vært mere interessant å høre.

I august 1976 utga journalisten og forfatteren Erik Haaest boken «HAZZEL – EN HITLERAGENTENS FANTASTISKE HISTORIE». En bok breiddfull av sannferdige beretninger om Sven Hazel's virkelige «krigsinnsats», der han «kles fullstendig naken», og hvor vi får vite *hvem* han virkelig er.

Boken utkom på BOGAN FORLAG i København, og bør så absolutt leses av alle som også har fulgt Sven Hazels eventyrtellinger. Det er fra Erik Haaest FOLK OG LAND har hentet noe av innholdet i denne og tidligere artikkel om Sven Hazel.

Vi skulle tro at våre prov mot denne danske «krigshelt», burde gi FORBRUKEROMBUDET fullgod grunn til å stanse den grove og villedende reklame Semic/Nordisk Forlag har satt inn i markedsføringen for bøkene hans.

Vi følger saken.

SISTE OM SVEN HAZEL

I en katalog fra et svensk antikvariat finner vi følgende:

NR. 23: FRONTSOLDATER av Sven Hassel.

Häftad bok på hela 351 sidor och skildrar i tiden när andra världskriget lider mot sitt slut.

Sven Hassel avslöjades härom året att aldrig någonsin varit någon soldat i Waffen-SS. Alla hans böcker: «GESTAPO», «MARSCHBATALJON», «DE FORDOM-

DAS LEGION» osv. är alltså fantasiprodukter som han författat tillsammans med sin fru. Men alla hans böcker blir ändå presenterade som «dokumentära» och har en strykande åtgång . . . »

Vil Forbrukerrådet fortsatt ikke gripe inn mot SEMIC/NORDISK forlag? Skal forlaget fortsatt få nytte seg av sin villedende reklame for Sven Hassel's bøker?

Red.

Reidar Meland er død

Tidligere hospits-eier Reidar Meland, Stavanger, er død, 92 år. Han var syk det siste året, og bodde hos sin datter på Bryne. Han var født i Trødlatyrddal, men familien flyttet ned til Årdal da Reidar var to år gammel.

I 1928 kom han til Stavanger, hvor han og kona startet hospits i Valberggaten 15. Senere flyttet de hospisset til Bådegadå 10, før Meland i 1932 kjøpte Nedre Holmegaten 2. Han drev sin virksomhet på en utmerket måte helt til han var vel 70 år.

Reidar Meland fikk beholde en god helse gjennom alle år. Han var friluftsmann, og likte seg spesielt godt på jakt i heia. Til tross for at han hadde bodd så lang tid i Stavanger var han fortsatt Ryfylke-bonde. Han fulgte våkent med i alt som rørte seg i tiden, var kunnskapsrik, snill og uselvvisk. Det var derfor naturlig at han hadde svært mange gode venner.

Som nasjonalist var det en selvfølge for ham å slutte seg til Nasjonal SAMLING. Han kom i konsentrasjonsleir etter 8. mai 1945. På et av de sletteste hotellene staten opprettet den gangen, med elendig forpleining og dårlig servise.

Men det nyttet ikke for hospitseieren å klage, til tross for at døgnprisen der var svimlende høy.

Meland støttet opp om INO og «Folk og Land». Helt fra FORBUNDET ble opprettet var han en ivrig tilhenger i kampen for å få fjernet sviker-stempelet.

Reidar Melands tanker gjalt alltid fred og frihet for landet vårt, – og i etterkrigstiden fikk han så visst bekreftelse på at hans innsats under oppkøpsjonen var rett og riktig.

Vi lyser fred over kjære Reidar Melands minne.

Jærbu.

Fedrelandets fiender

Storparten av aktive kommunister ble under 2. verdenskrig sendt til konsentrasjonsleirer.

Disse mennesker var fedrelandets fiender, fordi verdensproletariatet var det internasjonale fedreland, for hvilket de kjempet.

Da de kom tilbake, ble de hilst som martyrer for fedrelandet, som de ikke hadde kjempet

og lidd for. Man kunne ha ondt av dem, ynke seg over dem for hva de hadde gjennomgått, men at de skulle bli folkehelter som forsvarer av FEDRELANDET, nei, det er absurd, bare et tøvet massehysteri, som ennå pågår – 45 år etter siste verdenskrig.

Tåpeligheten eier ingen grenser.

Nordmann i Danmark.

Slik var det

Herr redaktør

Den virkelig innbitte norske motstandsbevegelse besto i de tre første okkupasjonsår stort sett av kommunistiske og salongradikale elementer som hadde alt å tape, ingenting å vinne.

Det ville heller ikke ha stemt med mine erfaringer fra den borgerlige front, at den skulle kunne organisere noen kampannsats for sine interesser. Det var overlatt dens presse og organisasjoner. Det er den fundamentale forskjell på hva vi kan kalle sosialistisk og borgerlig politikk, at innen den første er hvert eneste medlem a fighter, innen den siste overlates som nevnt all kamp til de valgte kampformasjoner.

Derfor ble jeg overrasket over flommen av borgerlige heimefrontfolk i maidagene 1945. Jeg hadde så visst ikke sett noe til dem fra krigens første år, da jeg selv var «god nordmann», og som telegrafist forsøkte å få venner og kolleger knyttet til en sendergruppe, spesialisert på tyske forsvarsanlegg.

Ja, det var faktisk denne utrolige passivisme og de mange trekk av smålurvet feighet og egoisme de første år, som gjorde at jeg i 1942 meldte meg frivillig til innsats på østfronten.

Det har jeg aldri angret.

Jeg var imot tyskernes okkupasjon, men alternativet kunne være et SOVJET-NORGE, og det skremte meg.

V.P.H. Sør-Trøndelag.

Mannen i gaten

Et menneske er hva det i øyeblikket er.

Er det av ren vanvare kommet med en transport av fanger, et samfunnets utskudd, så er han i samme øyeblikk et utskudd og han betraktes som et utskudd av dem som ser transporten gå forbi. Ja, hvis selveste odelstingspresidenten ble fanget inn under gateopptøyer, ville han bli lempet inn i «Svarte Maja», på samme ekspeditte, usentimentale måte, som den verste av urostifterne.

Taler du den ene dag med statsministeren, hvilket i vår tid ikke er så forferdelig gromt, så vil du likevel være en persona grata i forværelset. Men blir du neste dag avvist med at «statsministeren ikke er å treffe», vil sekretærens blikk ha låst deg inn i byråkratiets kjøleskap.

Kort sagt, et menneske er ikke alltid hva det virkelig er, men slik som mannen i gaten ser deg.

Filosofen.

Fr. Nansen . . .

(Forts. fra side 5)

kanskje universitetet, skogbruket o.s.v..

Det forekommer meg at med en tilstrekkelig opparbeidet respekt for sakkunnskap burde dette være en selvfølge. . . »

Ja, slik ordla han seg Fridtjof Nansen, i en tale han holdt i 1911. En tale til de unge. Jeg har plukket hit utsnittene fra bind II i verket Nansens Røst (Jacob

Dybwards Forlag 1945).

Fra min plass, riktignok i periferien, har jeg ikke kunnet se at Nansens meninger har øvet noen innflytelse på tankegangen bak Stortinget i tiden som fulgte.

Men 23 år etter at talen ble holdt steg det frem en politisk bevegelse som ga meningene plass i programmet.

Meningene og programmet ble stanset med et knall en tidlig høstmorgen i 1945.

For godt . . . ?

Kaare Husum 2300 Tangen

Til en arbeider

(skrevet i 1943 av en frontkjemper)

Jeg kjenner ikke ditt navn og din rang,
jeg traff deg tilfeldig på toget en gang.
Men arbeider er du – en slitets mann –
det viser din sterke og senete hand.

Jeg er som du vet en mann av de få
som bærer sin jakke med solkorset på.
Jeg ynder å kalle meg selv «nazist»,
det husker du sikkert fra samtalen sist.

Samtalen ja, – den har prentet seg inn
som tankestreker i sjelen min.
Jeg gjentar den ofte med vekslende hell,
jeg graver og spør og svarer meg selv.

Tror du at Norge vårt elskede land
og folket som bor her, hver kvinne og mann
styres og ledes og høytrives best
under fremmede folk fra øst eller vest?

Vil du at folket av vikingætt
taper sin ære, sin frihet og rett?
Da svarte du høyløst: Å nei, er du gal!
Jeg fortsatte: Altså du er nasjonal!

Og videre sa jeg, begeistret og glad:
Du mener at arbeidsfolket bør ha
rett til å virke i frihet og fred
uten at gjeldsrenten knuger det ned?

Du mener at arbeidets kvinner og menn
har krav på litt lønn for sitt strev igjen?
Da svarte du fast og bestemt: Javisst!
Jeg fortsatte: Altså du er sosialist!

Du skjønte så godt hvor det nå bar hen,
men tankene dine ble formet igjen:
Jeg husker så godt at du sa: Javisst –
jeg er nasjonal og jeg er sosialist!

Jeg er en sofist – det er sant og trist –
som ynder å kalle seg selv «nazist».
Men du er bestemt om ikke bevisst
en ekte og god nasjonalsosialist.

E. E.
Arendal

KGB bak Syd-Afrika hetsen

Hevder Erik-Gjems Onstad i nyutkommet bok.

Erik Gjems-Onstad:
SYD-AFRIKA I DAG.
Boikott eller samarbeid?
Afrikainstituttets forlag.

Syd-Afrika er en uhyre viktig produsent av livsviktige og til dels meget sjeldent forekommende rådtoffer. Hvis Sovjetunionen får herredømmet over dette landet, inklusive kontrollen over sjøveien sør om Afrika, vil det si at Vestens forsvarskraft blir voldsomt, kanskje katastrofalt redusert. Derfor bruker KGB alle midler til å skape en antistemming overfor Syd-Afrika. Det hisses til boikott og «disinvesteringer» som har til hensikt å bringe marxistiske terrororganisasjoner og derved Sovjetunionen til makten. Slik er, såvidt denne anmelder har forstått, den hovedpåstand Gjems-Onstad fremsetter.

Og våre myndigheter faller blåøyde for KGB's påvirkningsagenter og understøtter villig de mest ytterliggående og kommunistinfiltrerte organisasjoner, slik som f.eks. ANC (African National Congress). Hvis det står til oss, skal så sannelig Sovjetunionen få overlevert Syd-Afrika på et fat.

Tro bare ikke etter dette at Gjems-Onstads bok er en eneste lang hyllest til apartheid-politikken. Det han hevder, er at utviklingen mot mer rettferdige forhold nødvendigvis må ta noen tid. Dessuten vil han ikke uten videre avvise den såkalte «homeland»-politikken. Når nye land som Transkei, Bophuthatswana, Venda og Ciskei gjennom folkeavstemninger har erklært at de ønsker å leve som selvstendige stater, hvorfor skal de så ikke få lov til det? Men

Norge og det meste av verden ellers nekter å godkjenne dem – fordi det er Syd-Afrika som har gitt dem friheten.

Men heller ikke på dette punkt er Gjems-Onstad ensidig. Han har stor sympati for zululederen Buthelesi, som riktignok er leder for et av de ennå ikke helt selvstendige «homelands», men som like fullt insisterer på fullt sydafrikansk statsborgerskap for sitt folk. Det går han hardt inn for, men utelukkende med fredelige midler.

Som ganske mange andre finner Gjems-Onstad biskop Tutu aldeles uspiselig.

Boken inneholder en lang rekke konkrete opplysninger som burde gi noen og hver noe å tenke på. Videre er den rikt illustrert, og bildene viser bl.a. at Soweto neppe kan være det helvete noen vil ha det til. R

Svensk kommentar . . .

(Forts. fra side 4)

Polen og Øst-tyskland. Østerrike og Jugoslavia ble innrømmet en spesialstilling mellom blokkene.

Stalin holdt sin del av overenskommelsen. Det ble aller tydeligst i tilfellet Hellas, der han gav britene frie hender til å slå ned den kommunistiske geriljahæren for å innsette et provestlig, delvis fascistisk regime.

Stormaktsveto

Dannelsen av Forente Nasjoner stilte de to imperiebyggere Stalin og Churchill foran en trussel. Den slu Stalin trakk

frem eksemplene Hongkong og Suez; to mulige konfliktområder for det britiske imperium, som kunne bli tatt opp i et forum som FN.

Derfor besluttet Jalta at det nye FN skulle begaves med et stormakts-veto – for å hindre organisasjonen fra å handle mot en stormakts ønske . . .

Fra Jalta fløy Churchill til Aten og Kairo for å reparere det sammenrasende britiske imperium. Han lykkedes ikke: I slutten av 40-tallet forsvant Palestina og India, og på 50-tallet de afrikanske deler av imperiet.

Tilbake, 40 år etter Jalta, står bare det sovjetiske imperiet. Beskyttet av overenskomstene i Jalta.

Sovjet kunne slå ned opprøret i Ungarn 1956 og Tsjekkoslovakia 1968 uten å frykte inngrep fra vestmaktene, helt i overenstemmelse med Jalta. Stormaktsvetoet i FN er også blitt meget nyttig.

Få ting irriterer sovjetruksene mer enn kritikk av Jalta: – Bare revansjister og krigshissere fordømmer avtalene i Jalta, for de utgjør grunnvullen for verdensfreden, heter det i en rekke uttalelser fra Moskva og andre hovedsteder i sovjetkolonier foran 40-årsminnet.

(Oversettelse: Arne Heiberg)

CLAUS I DAG:

En hasteindkaldt svensk regering besluttet ved 2. verdenskrigs avslutning at udlevere 3 000 tyske soldater, som i krigsårene havde søgt asyl i Sverige. Man spurte endog flere gange den sovjetiske ambassade, om man ikke kunne skynde sig at hente dem.

Regimentet «Bohuslen» som medvirkede ved denne handling har nu i en såkaldt «selvransagelsens akt» skildret denne hændelse og skriver: Vi officerer adlød. Vi udførte en befaling, om end vi meget vel vidste, at den var i strid med folkeretten, og at den var en skam og en uhyrlighed, som vi resten af vort

liv ikke kan glemme!

Blandt de tyske soldater var der 167 baltiske borgere, hvis skæbne historikeren Janis Zalmanis har efterforsket for den lettiske eksilorganisation «Nationalstiftelsen». Ved dette arbejde har han fået tilladelse fra det svenske udenrigsministerium til at studere hemmeligstemplede akter. De har bragt interessante oplysninger for dagen.

Den daværende (1945) udenrigsminister Unden blev advaret af sin socialdemokratiske forgænger Sandler, som hævdede, at det ville være skrækeligt om man udleverede balterne.

De var i mellemtiden gået i sultestrejke.

Kong Gustav den 5 ansøgte den sovjetiske diplomat Tschernyschew om at give afkald på udleveringen. Medicinalstyrelsen sørgede for at alle 167 blev sygmeldt, men den sovjetiske tjenestemand affærdigede alle anmodninger med ordene: Det er et principspørgsmål! De 167 baltere betyder intet for os.

Bruno Kalnis, formand for den lettiske eksilorganisation siger idag, at Unden den gang formodede, at hans regering kunne stole på fair behandling af balterne, eftersom «Sovjetunio-

nen jo var en retsstat». Finansminister Wigforss, som ikke kunne døje balterne, bidrog imidlertid aktivt til udleveringen. Han blev kraftigt støttet af den daværende handelsminister Gunnar Myrdal, som gjorde sig store forhåbninger om en god handelsoverenskomst, hvis man hjalp sovjetregeringen.

Myrdal har senere bestridt denne fremstilling med ordene: Vi alle var dengang opfyldt af en dyb medlidenhed med Sovjetunionen og ønskede gode forbindelser til den.

Hvad der ventede de udleverede var Myrdal, nu meget vel klar over. Churchill og Rosevelt

havde på Jalta-konferencen indvilget i, at alle borgere fra sovjetiske og sovjetiske besatte områder skulle sendes tilbage. De allierede vidste udmærket, at den skæbne som ventede de såkaldte «displaced persons» var henrettelser, tortur og årelange ophold i Gulag-lejrene i Sibirien.

Englands udenrigsminister, Anthony Eden, sagde, da tingene blev drøftet i det engelske parlament: Nuvel – vi må ikke være sentimentale, men se på fremtiden!

CLAUS

SVENSK SELVRANSAKELSE

Hvem sviktet?

Det store flertall av vårt folk sviktet ikke i 1940, forteller Rasmus Wiland i «Nordlandsposten» 22. mars 1985.

Mulig det, men det kommer jo an på hva man mener. Noe mål for «svikt», har vi ikke, og bevisene kan ofte bli vanskelige. Kanskje de fleste ikke ble satt på noen ordentlig prøve heller? Man kan jo spørre. Det er mye som er uklart.

Var det svikt når de høyeste militære sjef, med Kongen i spissen, om kvelden den 8. april 1940 satt i Det militære samfunn i Oslo og påhørte et foredrag av advokat Brøgger: «Om bordets gleder i verdenshistoriens lys», mens sjefen for generalstaben, oberst Hatledal, i 4 dager da— forgjeves hadde forsøkt å få regjeringa til å kunngjøre moblisering.

Er forklaringen den, at man ventet besøk fra vest?

Var det svikt av biskop Bergrav når professor Skeie, 12. juni 1945 finner å måtte karakterisere hans virksomhet som «objektiv landsskadelig»?

Var det fremdeles å røpe svikt når den samme Jon Skeie ba hjemmefrontens leder, Paal Berg om å tenke over de forsøk han gjorde det sammen med andre innflytelsesrike menn, for å få fredsslutning med Tyskland?

Var det svikt når Elias Volan som formann i LO med over 300 000 medlemmer, truet presidentskapet med at de ville ta saken i sine egne hender dersom ikke presidentskapet ville gå inn for å avsette Kongen og regjeringa?

Var det svikt av Arbeidernes Idrettsforbund når de gikk inn for landskamp med tyskerne i okkupasjonstida?

Var det svikt av prestene når de fortsatte sin virksomhet etter at biskop Bergrav forandra kirkebønna, slik at «Kongen og hans hus» ikke lenger skulle være med. Det var kun en prest som la ned sitt arbeide: Halvdan W. Freihow.

Var det svikt når 100–200 000 meldte seg frivillig til tyskerarbeid?

Var det svikt når antagelig over 100 000 norske kvinner hadde «hopehav» med tyskerne?

Var det svikt å etablere og skrive seg inn som medlem i Det norsk/tyske handelskammeret, eller gjøre gode penger på svartebørs, eller bevilge penger til Frontkjemperkontoret?

Var det svikt når «gode nordmenn» ganske nidkjært drev etterforskning etter flyktninger, eller dømte etter lover, gitt under okkupasjonen, eller arbeidet på akkord i våpenfabrikken?

O.s.v., o.s.v.

Eller tenker man bare på de 100 000 NS-medlemmer som i naivitet, maktsjuka, idealisme eller politisk feilvurdering – stakk hode fram – og ble dømt «strengt, men rettferdig»?

Når man trekker fra barn og gamle, var folketallet under krigen ca. 2,5 mill.

Hvor mange rettferdige var det egentlig?

Wiland innrømmer at det ble begått urett i «rettsoppgjøret» og det er godt gjort at han sier at uretten bør gjøres god igjen «i den utstrekning det er mulig».

Han utleder videre, så vidt en forstår, at både konservative og sosialister er enig med han som venstremann i dette. Men er det slik å forstå at Wiland har det store flertall med seg for å gjøre urett god igjen, hvorfor ikke da straks ta saka opp? Urett bør jo helst rettes på denne sida av grava.

Snart har det gått 40 år.

Arne Stornes

Lynaksjonen ga kr. 7 200,-

Lynaksjonen som FOLK OG LAND satte igang, til vedlikehold av frontsoster-gravene i Wien, innbrakte kr. 7 200.

Det kom inn 54 bidrag.

Hver gravstøtte har nå fått kammer til avskjerming av lys, som vil bli tent spesielle dager.

Vil du gjerne besøke kirkegården, kan redaksjonen gi deg nærmere informasjon.

Narvesen-salget er opphørt

Tidligere lå FOLK OG LAND på nederste hyller i Narvesens kiosker og bladutvalg.

Nå ligger pomobladene der.

Avisen vår er kuttet ut, på grunn av lite salg. Dette til tross for at Narvesen-damer hver måned har kunnet fortelle kjøpere at avisen var utsolgt. Reinspikka tøv, selvfølgelig, men deres form for å leke heimefront 40 år etter.

Ytringsfrihet?

Så nå vet du det.

At du MÅ abonnere på FOLK OG LAND.

Med din hjelp kan vi klare det

FOLK OG LAND skal komme med ti nummer i året.

Det sier kontrakten med våre abonnenter.

I to sommermåneder, juni og juli, vil du ikke finne avisen i postkassen.

Det betyr ikke at vi går i hi.

Svært meget skal gjøres i de to måneder, der markedsføringen av avisen blir vår viktigste sommerjobb.

Også du kan hjelpe oss med den oppgaven.

Ved å fortelle venner og slektninger om FOLK OG LAND, ved å dele ut prøveeksemplarer av avisen, eller gi gaveabonnenter til folk som har behov for den.

Det er mange.

Viktigst er det at du selv husker på fornyelsen av ditt eget abonnement.

—

I 1984 steg tallet på abonnenter og bidrag med hele 30%.

Kan vi håpe på like godt resultat i år?

Med din hjelp kan vi klare det.

Kupongen ligger inne i avisen. Ta den med på postkontoret imorgen.

GOD SOMMER.

Vi møtes igjen i august.

Redaksjonen og ekspedisjonen.

VENNEGAVENE

Vi som stiller med vennegavene i redaksjon og ekspedisjon ønsker alle givere en riktig god sommer!

Uten givergleden ville det ha sett ille ut med avisen vår, som krever innsatsvilje – og penger.

Glem oss ikke i sommer.

La pengene strømme inn – til beste for oss alle.

«VENNEGAVER»

fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

K.S., Nesoddtangen	100,-	O. C., Narvik	100,-
L.R.C., Kolbotn	100,-	N. N., Narvik	70,-
K.H., Lillehammer	100,-	H. O., Liland	120,-
O.R., Gjevik	170,-	P. S., Fauske	120,-
E.B., Nes	100,-	K. B. R., Moldjord	140,-
E.R., Fåvang	100,-	A. A., Bøstad	200,-
S.S., Lena	70,-	O. A., Mo i Rana	50,-
O.K., Huseysund	200,-	O. R., Brønnøysund	50,-
G.S., Kristiansand	20,-	G. A., Tangstad	20,-
B.J., Hundvåg	120,-	O. B., Kirkenes	220,-
E.B., Nesttun	120,-	P. M., Vadsø	50,-
P.Ø., Hjelset	100,-	A., Oslo 3	100,-
M.A., Ålesund	100,-	K.A.N., Oslo 4	50,-
M.K., Kristiansund N	500,-	E.S., Oslo 1	300,-
J.Ø., Sokndal	20,-	A., Oslo	50,-
K.K., Mosjøen	80,-	B. B., Oslo	200,-
T.E., Nesna	200,-	W. F., Oslo 2	100,-
H.E., Burfjord	80,-	N. E. E., Oslo 2	120,-
T.O., Tromsø	20,-	E. L., Oslo 2	100,-
M. A., Ålesund	200,-	B. D., Oslo 3	100,-
H. A. A., Skatval	50,-	O. Ø., Oslo 3	100,-
E. H., Sparbu	120,-	S. H., Oslo 3	100,-
O. A., Levanger	120,-	R. C. F., Oslo 4	100,-
A. S., Spongdaal	1 000,-	E. S., Oslo 5	50,-
N. D., Leksvik	50,-	J. M., Oslo 6	50,-
E. M. M., Trondheim	50,-	E. H., Oslo 6	1 000,-
E. K., Trondheim	200,-	P. G., Oslo 7	100,-
A. L., Bjugn	200,-	P. Ø., Oslo 6	20,-
H. V., Verdal	80,-	I. B., Oslo 8	50,-
O. B. A., Alhusstrand	120,-	T. R., Oslo 11	100,-
O. R., Børse	20,-	E. B., Oslo 11	200,-
J. S., Skatval	100,-	H. M., Barcelona	100,-
I. A., Heimdal	70,-	S. R., Wien	200,-
L. S., Råkvåg	20,-	K. N., Malmø	100,-
T. L., Brønnøysund	20,-	I. T., Göteborg	100,-

Vi var ingen landssvikere

«En kvinne som vet hva hun vil» skriver FOLK OG LAND om mitt lille oppsett som er saket fra «Samfunnsliv».

Ja, det er riktig, men vet FOLK OG LAND hva jeg vil? Og vet FOLK OG LAND's lesere hva jeg vil?

I en årrekke har jeg skrevet og snakket om FRIE FOLKEVALGTE, men hvor mange har forstått?

For å si det enkelt: FRIE FOLKEVALGTE er registrert som parti for å bekjempe partipolitikken slik den er idag.

Vårt krav lyder: Partiene ut av regjeringen. Dette er det eneste

punkt der FRIE FOLKEVALGTE krever solidaritet av dem som vil stille til valg under navnet FRIE FOLKEVALGTE. Fylkespartiene går til valg på sitt eget valgprogram. Valgte representanter til Stortinget skal stemme på SAK, ikke på parti.

Vi trenger fortsatt folk som er villige til å stille opp, – og gå inn for fylkespartier der vi ikke er representert.

Blir DU med?

I alle fall: Vi trenger din stemme ved høstens valg.

Pilestredet, Oslo
Vera Grønlund